

Brabantse burgers in beeld 2025 – november 2025

Het perspectief van Brabanders op de
ontwikkelingen in Brabant

Brabantse burgers in beeld 2025 – november 2025

Het perspectief van Brabanders op de
ontwikkelingen in Brabant

Drs. Madelon van Duren
Daphne van de Ven MSc

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van

Provincie Noord-Brabant

Auteurs

Drs. Madelon van Duren
Daphne van de Ven MSc

Opmaak tabellen en figuren

Daphne van de Ven MSc
Mark Dierick

Foto voorkant

Joyce van Belkom

Publicatienummer

25186-01

Publicatiedatum

december 2025

© 2025 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Resultaten in het kort

In dit resultatenoverzicht presenteren we de belangrijkste resultaten van de peiling Brabantse burgers in beeld van november 2025 (genaamd 2025-nov). Om de Brabantse burgers in beeld de komende jaren ruim voor de Perspectiefnota beschikbaar te hebben, is de uitvraag verschoven naar het najaar van 2025. In het vervolg worden deze peilingen in het najaar herhaald. De voorliggende rapportage is gebaseerd op een online ingevulde vragenlijst onder 1.338 Brabanders. De data zijn verzameld in de periode van 4 tot en met 12 november 2025. De resultaten van het onderzoek zijn na weging representatief voor geslacht, leeftijd en opleidingsniveau, dit betekent dat we betrouwbare uitspraken kunnen doen over de inwoners van de provincie Noord-Brabant. In de rapportage en eveneens in dit resultaatendeel wordt een vergelijking gemaakt met de vorige meting van januari 2025 (genaamd 2025-jan).

Allereerst geven we een overzicht van de stemming over de samenleving in Brabant. Hier presenteren we hoe gelukkig Brabanders zich voelen, wat volgens hen goed gaat in Brabant, waar de uitdagingen liggen, en wat zij ervaren als wrijving tussen verschillende groepen mensen. Daarna komt het vertrouwen van Brabanders in de overheid en (politieke) instituties aan bod. Vervolgens gaan we in op de houding van Brabanders ten aanzien van vier maatschappelijke opgaven ; ‘gezonde en veilige leefomgeving’, ‘energietransitie en klimaatverandering in Brabant’, ‘duurzame verstedelijking, vitaal platteland en mobiliteit’ en ‘duurzame concurrerende economie’.

De stemming in Brabant

- Brabanders beoordelen hun geluk op de dag dat zij de vragenlijst invulden met gemiddeld een 7,3 en het geluk van de afgelopen maand met een 7,1 (dit is hetzelfde als in 2025-jan).
- In 2025-nov vinden meer Brabanders (44%) dat het iets meer of duidelijk de verkeerde kant op gaat met Brabant ten opzichte van 2025-jan (36%). Een vergelijkbaar deel van de Brabanders geeft aan dat het evenveel de goede als de verkeerde kant op gaat in Brabant (43%). Landelijk ligt het aandeel dat pessimistisch is hoger: Uit de CBS-Burgerperspectieven rapportage komt naar voren dat 58% van de Nederlanders van mening is dat het de verkeerde kant op gaat met Nederland.
- Brabanders konden terreinen aangeven waarvan zij vinden dat het goed gaat in Brabant. Net als in 2025-jan en 2024 vinden Brabanders dat het met de werkgelegenheid goed gaat, gevolgd door wetenschap, technologie en innovatie. Ook de derde positie is niet veranderd ten opzichte van 2025-jan: hier staat opnieuw het verbeteren van het natuur(landschap).

- Al een aantal meetjaren liggen er volgens Brabanders vooral uitdagingen op het gebied van huisvesting (50%), criminaliteit en veiligheid (33%) en op de integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten) (25%). Deze thema's komen overeen met de top-3 van onderwerpen die in 2025-jan als uitdaging werden gezien door Brabanders.
- Het aandeel Brabanders dat vertrouwen heeft in de medemens, blijft al een aantal jaren nagenoeg gelijk. 53% van de Brabanders heeft vertrouwen in de medemens. In 2025-jan was dit 54%. 15% van de Brabanders geeft aan geen vertrouwen te hebben in de medemens.
- We vroegen Brabanders in welke mate zij wrijving ervaren tussen bepaalde groepen. Net als in 2025-jan ervaren Brabanders de meeste wrijving tussen mensen die het in het land voor het zeggen hebben en de rest van de bevolking.

Houding tegenover de overheid en vertrouwen in (politieke) instituties

- Een aanzienlijke groep Brabanders geeft aan dat de relatie met de overheid versterkt kan worden. Zo ziet 56% ruimte voor meer invloed op besluitvorming, verwacht 39% een grotere inzet van de overheid voor hun leefwereld en geeft 49% aan meer betrokkenheid te willen voelen vanuit Kamerleden en ministers.
- Ruim de helft van de Brabanders heeft vertrouwen in politie en justitie (53%). Daarnaast zien we dat het vertrouwen in de rijksoverheid sterker is dan in 2025-jan (nu 34% tegenover 30% in 2025-jan). Een kwart (26%) vindt dat de democratie op rijksniveau goed functioneert en 10% vindt dat de rijksoverheid snel en krachtig (slagvaardig) handelt.
- Als we naar de drie bestuurslagen kijken, dan zien we dat Brabanders het meeste vertrouwen in hebben in de gemeente (45%). Een derde (33%) vindt dat de democratie op gemeenteniveau goed functioneert en een vijfde (20%) van de Brabanders vindt dat hun gemeente snel en krachtig (slagvaardig) handelt.
- We zien dat twee vijfde van de Brabanders vertrouwen heeft in het bestuur op provinciaal niveau (41%). Bijna een derde van hen vindt dat de democratie op provinciaal niveau goed functioneert (29%) en 14% noemt het handelen van de provincie snel en krachtig.
- Wat vooral opvalt aan de cijfers over het functioneren van de democratie en het al dan niet slagvaardig handelen van de overheidslagen, is dat veel Brabanders hierbij hebben aangegeven dat ze het niet eens/niet oneens zijn met de voorgelegde stellingen. Dit kan erop duiden dat ze hier geen duidelijke mening over hebben óf dat ze hier geen kennis van of zicht op hebben.

Gezonde en veilige leefomgeving

- Ruim de helft van de Brabanders (56%) heeft er vertrouwen in dat ze in de huidige Brabantse samenleving gezond oud kunnen worden. 43% van de Brabanders heeft er vertrouwen in dat ook de volgende generatie in de Brabantse samenleving gezond oud kan worden.
- Bijna twee vijfde van de Brabanders maakt zich zorgen over cybercriminaliteit (78%). Ten opzichte van 2025-jan zijn vooral de zorgen over cybercriminaliteit toegenomen (van 74% in 2025-jan naar 78% in 2025-nov). Het aandeel Brabanders dat zich zorgen maakt over bedreigingen en geweld tegen hulpverleners, politieagenten, burgemeesters en raadsleden is hetzelfde gebleven ten opzichte van 2025-jan (beide 82%).

Energietransitie en klimaatverandering in Brabant

- Minder Brabanders maken zich zorgen over het klimaat (46% 2025-nov tegenover 51% 2025-jan).
- Twee derde van de Brabanders vindt het belangrijk dat er in de toekomst voldoende bespaart kan worden op energieverbruik (69%) en dat we overgaan naar het gebruik van duurzame energiebronnen (65%).
- De helft van de Brabanders heeft er vertrouwen in dat er voldoende bespaard kan worden op energieverbruik (51%) en 42% heeft er vertrouwen in dat de overgang naar duurzame energiebronnen snel genoeg gaat.
- Minder Brabanders dan in 2025-jan vinden dat de overheid bereid moet zijn om veel te besteden zodat iedereen mee kan doen met het verduurzamen van de woning (2025-nov 65% tegenover 74% 2025-jan).
- De helft van de Brabanders (52%) vindt het belangrijk om in de provincie over te gaan naar duurzame landbouw. Ruim twee vijfde (44%) heeft vertrouwen in deze overgang naar duurzame landbouw.
- We zien dat drie kwart van de Brabanders (74%) het belangrijk vindt om over te gaan naar een circulaire economie en dat bijna twee vijfde (39%) er vertrouwen heeft in de overgang naar een circulaire economie.

Duurzame verstedelijking, vitaal platteland en mobiliteit

- Op verschillende plekken in het onderzoek komt naar voren dat de woningmarkt een groot aandachtspunt is voor Brabanders en dat volgens hen hier uitdagingen voor de provincie liggen. Vier vijfde van de Brabanders maakt zich zorgen over de beschikbaarheid van betaalbare koopwoningen voor starters in Brabant (78%) en bijna drie kwart (73%) maakt zich zorgen over het tekort aan sociale huurwoningen in Brabant.

- Bijna de helft van de Brabanders vindt dat de uitbreiding van dorpen en steden plaats mag vinden in het buitengebied (op landbouwgrond of natuurgebied) (48%). Dit aandeel is groter dan in 2025-jan (44%).
- Van de Brabanders zegt ruim een derde 37% te geloven in duurzame verkeersoplossingen (denk aan elektrische (deel-)auto's en fietssnelwegen). Een vergelijkbaar deel van de Brabanders (39%) verwacht over 15 jaar in een elektrische auto te rijden.

Duurzame concurrerende economie

- Brabanders hebben over het algemeen vertrouwen in de Brabantse economie (60% heeft hier vertrouwen in).
- Ruim twee derde van de Brabanders (71%) vindt het belangrijk om een leven lang te kunnen blijven leren en een even groot deel verwacht zich voldoende aan te kunnen passen aan nieuwe vaardigheden die op het werk gevraagd worden.
- In 2025-nov maakten minder Brabanders zich zorgen over het feit dat niet alle mensen mee kunnen doen op de arbeidsmarkt dan in 2025-jan (45% in 2025-nov tegenover 49% in 2025-jan).

Het Brabant van overmorgen

De Burgerperspectiefmeting van november 2025 past in een bredere verkenning naar het Brabant van overmorgen. In het licht van deze toekomstverkenning zijn in deze meting enkele aanvullende vragen voorgelegd aan de Brabantse respondenten van Burgerperspectief.

- Brabanders konden in een open vraag, drie zaken aangeven die zij belangrijk vinden om te behouden of te ontwikkelen in Brabant in de toekomst tot aan 2040. Als belangrijkste uitdaging voor de provincie in 2040 zien Brabanders vooral het focussen op betaalbare woningen, het aandacht blijven houden voor de zorg van de natuur, het landschap, en het milieu, en in stand houden van de Brabantse cultuur met de normen, waarden en identiteit.
- Uitdagingen voor de toekomst zien Brabanders ook: huisvesting, criminaliteit en veiligheid, gezondheidszorg en de integratie van minderheden zijn het vaakst benoemd.
- Ruimte is schaars en zal nog schaarser worden. Bij het inrichten van de ruimte vinden Brabanders het vooral belangrijk dat er rekening gehouden wordt met de betaalbaarheid (geen onvoorziene kosten in rekening brengen bij inwoners), de veiligheid (voor mensen en dieren) en de gezondheid (provincie houdt rekening met de gezondheid van mensen en dieren).

Inhoudsopgave

1	Inleiding	10
1.1	Burgerperspectief 2025, tweede meting	10
1.2	Leeswijzer	11
1.3	Vergelijking tussen de regio's	11
1.4	Vergelijking in de tijd	12
1.5	Vergelijking met landelijke cijfers	13
2	De stemming in Brabant	14
2.1	Het geluksgevoel van Brabanders	14
2.2	Oordelen over de richting van Brabant	16
2.3	Wat gaat er (niet) goed in Brabant?	17
2.3.1	Wat er goed gaat in Brabant volgens Brabanders	17
2.3.2	Uitdagingen in Brabant volgens Brabanders	20
2.4	Houding tegenover de manier van samenleven	22
2.4.1	Vertrouwen in de medemens	22
2.4.2	Ervaren wrijving tussen groepen in de samenleving	23
3	Houding tegenover de overheid en vertrouwen in (politieke) instituties	26
3.1	Houding tegenover de overheid	26
3.2	Vertrouwen in instanties en overheid	28
3.3	Functioneren van de democratie	29
3.4	Slagvaardig handelen van de overheid	31
4	Gezonde en veilige leefomgeving	33
4.1	Gezondheid	34
4.2	Veilige leefomgeving	35
5	Energietransitie en klimaatverandering in Brabant	37
5.1	Klimaatverandering en landbouw in Brabant	37
5.1.1	Klimaatzorgen	37
5.1.2	Eigen rol in klimaatopgave	40
5.1.3	Overgang naar duurzame landbouw	41
5.2	Omschakeling naar een circulaire economie	43
6	Duurzame verstedelijking, vitaal platteland en mobiliteit	45
6.1	Duurzame verstedelijking	45
6.1.1	Woningen in Brabant	45
6.1.2	Leefbaarheid en leefomgeving in Brabantse dorpen	47
6.2	Mobiliteit	48

7	Duurzame concurrerende economie	49
7.1	Vertrouwen in de Brabantse economie	50
7.2	Aanpassingsvermogen en leven lang leren	51
7.3	Beschikbaarheid van personeel	51
8	Het Brabant van overmorgen	53
8.1	Uitdagingen van overmorgen	53
8.2	Gebruik van ruimte in Brabant in 2040	56
9	Tot slot	58
	Bijlage A: Onderzoeksverantwoording	59

1 Inleiding

In opdracht van provincie Noord-Brabant peilt Het PON & Telos sinds 2017 jaarlijks hoe Brabanders denken over maatschappelijke actuele thema's die spelen in de (Brabantse) samenleving. Er wordt middels een online vragenlijst onder andere gevraagd naar wat volgens hen goed gaat, waar de uitdagingen liggen, hun houding ten aanzien van de overheid, hoe het gesteld is met het (politiek) vertrouwen en ervaren wrijving tussen verschillende groepen mensen in de samenleving.

1.1 Burgerperspectief 2025, tweede meting

In de periode van dinsdag 4 november 2025 tot en met woensdag 12 november is onder Brabantse leden van het panel van PanelClix¹ een online vragenlijst uitgezet (zie bijlage B). In totaal hebben 1.338 Brabanders van 18 jaar en ouder de vragenlijst ingevuld. Na weging zijn de resultaten van dit onderzoek op het gebied van geslacht, leeftijd en opleidingsniveau representatief voor de doelpopulatie. Dit betekent dat we betrouwbare uitspraken kunnen doen over de inwoners van de provincie Noord-Brabant (zie bijlage A voor de onderzoeksverantwoording).

Het PON & Telos voert de Burgerperspectiefmeting al vanaf 2017 uit. Deze meting vindt jaarlijks plaats in de eerste maanden van het jaar. De laatste meting was dan ook in januari 2025. Echter, om de onderzoeksresultaten tijdig gereed te hebben zodat ze meegenomen kunnen worden in de Perspectiefnota 2026 is ervoor gekozen om de Burgerperspectiefmeting in het najaar van 2025 te herhalen. De volgende Burgerperspectiefmeting vindt dan in het najaar van 2026 plaats.

De vragenlijst die bij deze tweede meting in het najaar van 2025 is uitgezet is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Hierdoor kunnen we de uitkomsten van dit jaar vergelijken met eerdere meetjaren, om zo trends te ontdekken. Voor deze meting zijn er een aantal maatwerkvragen toegevoegd. Deze hebben betrekking op hoe inwoners van Noord-Brabant kijken naar hoe hun provincie er voor zal staan in 2040. Over deze aanvullende maatwerkvragen wordt gerapporteerd in hoofdstuk 8 'Het Brabant van morgen'.

---

¹ PanelClix is een panel waarmee Het PON & Telos al enkele jaren samenwerkt.

1.2 Leeswijzer

De resultaten van deze tiende meting leest u in dit rapport: Brabantse burgers in beeld 2025, meting najaar 2025 (kortweg ‘Burgerperspectief’).

Het rapport start met een hoofdstuk over de houding van Brabanders ten aanzien van de maatschappij (hoofdstuk 2). In dat hoofdstuk, ‘De stemming in Brabant’, beschrijven we hoe groot het geluksgevoel van Brabanders is, hoe Brabanders oordelen over de richting die Brabant op beweegt en of Brabanders wrijving ervaren tussen groepen in de samenleving. In hoofdstuk 3 beschrijven we hoe het staat met het vertrouwen van Brabanders in (politieke) instituties en hoe daadkrachtig ze de drie overheidslagen vinden. In hoofdstukken vier tot en met zeven beschrijven we de houding van Brabanders ten aanzien van viertal maatschappelijke opgaven. Deze maatschappelijke opgaven worden eveneens beschreven in het Bestuursakkoord *Samen maken we Brabant! 2023-2027* van de provincie Noord-Brabant en in de omgevingsvisie van de provincie.² In hoofdstuk 8 komen de maatwerkvragen aan bod die bij deze speciale editie van Burgerperspectief zijn voorgelegd aan de deelnemers aan het onderzoek.

De maatschappelijke opgaven die aan bod komen zijn:

- Gezonde en veilige leefomgeving (hoofdstuk 4);
- Energietransitie en klimaatverandering in Brabant (hoofdstuk 5);
- Duurzame verstedelijking, vitaal platteland en mobiliteit (hoofdstuk 6);
- Duurzame concurrerende economie (hoofdstuk 7).

We sluiten af met een overzicht van de belangrijkste bevindingen in hoofdstuk 9.

1.3 Vergelijking tussen de regio's

In het apart bijgeleverde tabellenboek *‘Brabantse burgers in beeld. Bijlage tabellenboek uitsplitsing naar CORPO-regio’* zijn alle resultaten uitgesplitst naar COROP-regio weergegeven. Wanneer er relevante, statistisch significante verschillen tussen COROP-regio's op een bepaald [element/thema/indicator] zijn, benoemen we deze in dit rapport. Omwille van de leesbaarheid spreken we van regio's, in plaats van over COROP-regio's.

---

² Bestuursakkoord 2023-2027 (2023). Samen maken we Brabant! 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant.

1.4 Vergelijking in de tijd

De tabellen in deze rapportage geven informatie over meetjaren 2023, 2024, 2025-januari en 2025-november. In sommige tabellen is het eerste meetjaar, 2017, ook opgenomen. De resultaten van 2018 tot en met 2022 worden in deze rapportage niet weergegeven (met uitzondering van Tabel 3) om de leesbaarheid van de rapportage te verbeteren. De resultaten van deze tussenliggende metingen zijn terug te vinden in de onderzoeksbank van de provincie Noord-Brabant.³

In deze Burgerperspectief-rapportage maken we eveneens een vergelijking in de tijd. Getoetst is of de resultaten van de huidige meting (2025, november) statistisch significant afwijken van de vorige meting (januari 2025).⁴ Wanneer een resultaat van de meting in het najaar (november) van 2025 significant hoger of lager is ten opzichte van de vorige meting in januari 2025, kunnen we veronderstellen dat dit verschil niet op toeval berust. Door dit te doen, weten we met meer zekerheid dat de groep respondenten/inwoners inderdaad in de nieuwe meting een ander antwoord heeft gegeven.

We hebben in het rapport statistisch significante verschillen tussen de twee metingen als volgt aangeduid:

- Positief verschil ten opzichte van vorige meting: **blauw en een plusteken +**
- Negatief verschil ten opzichte van vorige meting: **oranje en een minteken -**
- Verschil ten opzichte van de vorige meting zonder dit positief of negatief te kunnen noemen: **grijs en een bolletje ●**
- In figuren hebben we de significante verschillen aangeduid met een *.

Zoals gezegd zijn er in 2025 twee metingen geweest van een grotendeels vergelijkbaar onderzoek. Om verwarring te voorkomen in de tabellen in deze rapportage spreken we bij vergelijkingen van meting 2025-jan (dit is de meting die in januari 2025 plaatsvond) en meting 2025-nov, de najaarseditie van Burgerperspectief.

---

³ Het PON & Telos (2024). Brabantse burgers in beeld 2024.

⁴ Om te toetsen of de resultaten van deze meting significant anders zijn ten opzichte van die van de vorige meting maken we gebruik van een independent samples T-test of een Chi-kwadraat toets. Deze toets vergelijkt het gemiddelde van de ene groep (meting november 2025) met het gemiddelde van de andere groep (meting januari 2025) en kijkt of het verschil te wijten is aan een toevallige samenstelling van de steekproef of ook daadwerkelijk zo in de populatie gevonden zal worden.

1.5 Vergelijking met landelijke cijfers

Waar mogelijk leggen we in dit rapport een link met de meest recente landelijke cijfers op basis van vragenlijstonderzoek onder Nederlanders uit de kwartaalrapportages van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van:

- Burgerperspectieven 2025, bericht 1 winter 2024/2025.
- Burgerperspectieven 2025, bericht 2 Update: stand van het land – voorjaar 2025.
- Burgerperspectieven 2025, bericht 2, Thema: sociale cohesie en zorgen over samenleven – voorjaar 2025.
- Burgerperspectieven 2025, bericht 3 Update: stand van het land – najaar 2025.
- Website-artikelen en StatLine tabellen van het CBS.
- Risico- en Crisisbarometer voorjaar 2025 – Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en veiligheid (NCTV).

Leeswijzer voor de tabellen:

- Door afrondingsverschillen komt het totaal in een tabel niet altijd exact op 100% uit, maar soms op 99% en soms op 101%.
- De 'n' in de tabellen staat voor het aantal respondenten dat een bepaalde vraag heeft ingevuld. Respondenten die [weet niet / geen mening] hebben ingevuld of de vraag hebben overgeslagen, zijn hierin dus niet meegenomen.

2 De stemming in Brabant

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan bod: het geluksgevoel van Brabanders, de richting waarin Brabant volgens Brabanders aan het bewegen is en wat er wel en niet goed gaat in Brabant. We sluiten dit hoofdstuk af met een paragraaf over waar volgens Brabanders wrijving bestaat tussen verschillende groepen mensen in de samenleving.

2.1 Het geluksgevoel van Brabanders

Een eerste manier om te kijken hoe het met Brabanders gaat, is door hen te vragen hun geluksgevoel in een rapportcijfer uit te drukken. Door Brabanders te vragen naar hun geluksgevoel brengen we het welbevinden in beeld.

Tabel 1. Hoe gelukkig voel je je vandaag? (%)

Meting	n	< 5	5-6	7 of hoger
2025-nov	1.338	5	20	76
2025-jan	1.360	5	18	76
2024	1.317	6	16	78

Tabel 2. Hoe gelukkig voelde je je vorige maand? (%)

Meting	n	< 5	5-6	7 of hoger
2025-nov	1.338	6	22	72
2025-jan	1.360	8	20	72
2024	1.317	7	21	72

Ruim drie kwart van de Brabanders (76%) beoordeelt hun geluksgevoel van die dag met een 7 of hoger (zie Tabel 1). Net als in 2025-jan en in 2024 beoordelen ruim zeven op de tien Brabanders (72%) hun geluksgevoel van de afgelopen maand met een 7 of hoger (zie Tabel 2).

Net als in 2025-jan geven Brabanders in 2025-nov gemiddeld een 7,3 voor het geluksgevoel van die dag en een 7,1 voor het geluksgevoel van de afgelopen maand (zie Tabel 3). Dit is eveneens vergelijkbaar met de meting in 2024. Net als in de voorgaande metingen zien we ook deze meting dat het geluksgevoel van die dag over het algemeen hoger wordt beoordeeld dan het geluksgevoel van de afgelopen maand.

Tabel 3. Perspectief van Brabanders – Geluksgevoel vergeleken in de tijd (gemiddelde score)*

Vraag	2025 -nov	2025 -jan	2024	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Hoe gelukkig voel je je vandaag?	7,3	7,3	7,4	7,3	7,0	7,4	7,3	8,1	8,3
Hoe gelukkig voelde je je afgelopen maand?	7,1	7,1	7,1	7,0	6,8	7,2	7,1	8,2	8,1

*In 2023 maakten we geen onderscheid tussen vandaag en afgelopen jaar ('hoe gelukkig voel je je?'). Vanaf de peiling van 2024 is dit onderscheid weer gemaakt, omdat we in de toelichtingen die respondenten gaven zagen dat respondenten deze vraag niet eenduidig invulden. In 2023 beoordeelden Brabanders hun geluksgevoel met een 7,4.

Toelichting op geluksgevoel

In een open vraag konden de deelnemers aangeven hoe zij tot het cijfer kwamen dat de mate van geluk uitdrukte. 668 Deelnemers hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om hun geluksbeoordeling toe te lichten. Deze toelichtingen zijn zeer divers. Brabanders die aangeven dat ze zich gelukkig voelen geven bijvoorbeeld aan dat ze gezond zijn, geen financiële zorgen hebben, fijne mensen om zich heen hebben, prettig werk hebben of bijvoorbeeld net een kindje hebben gekregen. Er zijn echter ook Brabanders die zichzelf minder gelukkig vinden. Ook hier zijn diverse toelichtingen op gegeven. Hun negatieve geluksgevoel heeft vaak te maken met gezondheidsproblemen of zich depressief voelen. Sommigen geven aan dat er een familielid is overleden, dat ze zich zorgen maken over iemand in hun nabijheid of zich niet fijn voelen op hun werk.

Regionale verschillen

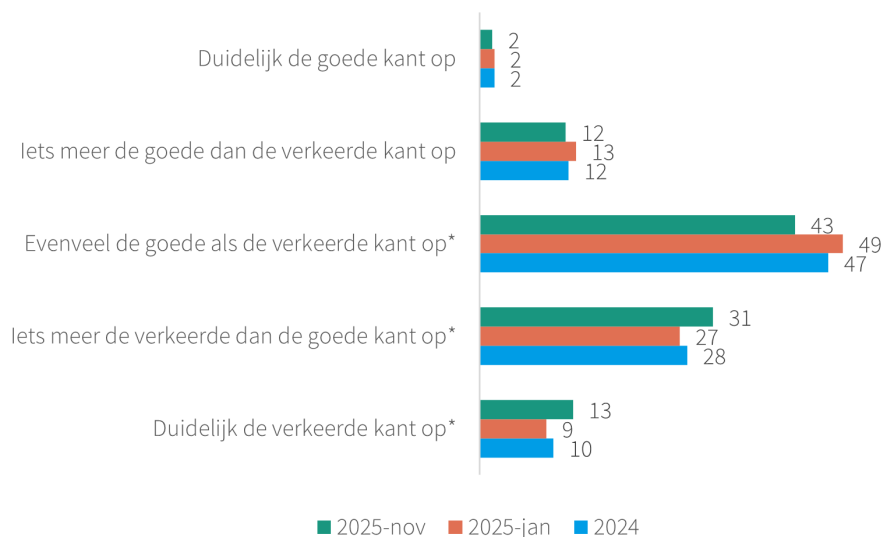
Er zijn geen noemenswaardige verschillen in het geluksgevoel van Brabanders vandaag en de afgelopen maand als we kijken naar de verschillende regio's (Zie Tabel 1 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

In StatLine, de elektronische databank van het CBS, vinden we cijfers over het geluk van Nederlanders.⁵ We zien dat 87,5% van de Nederlanders zichzelf als een ‘gelukkig mens’ beoordeelt op een schaal van 1-10 (waarbij 1 staat voor volledig ongelukkig en 10 voor volledig gelukkig). Het gemiddelde gelukscijfer uitgedrukt in een rapportcijfer is voor Nederland een 7,7. Uit één van de gebruikte SCP-Burgerperspectievenrapportages komt naar voren dat 93% van de Nederlanders hun eigen leven een voldoende geeft. 65% geeft zijn of haar eigen leven een 8 of hoger.⁶

2.2 Oordelen over de richting van Brabant

Figuur 1. Vind je over het algemeen dat het de verkeerde kant of de goede kant opgaat in Brabant? (n=1.338, %) **

*Significant verschil ten opzichte van de meting in januari 2025

** Deze vraag is aangepast sinds Burgerperspectief 2024 en daarom niet vergelijkbaar met de metingen voor 2024

We zien dat iets meer dan twee vijfde (43%) van de Brabanders een neutraal antwoord geeft als we hen vragen om aan te geven of het in Brabant de goede of de verkeerde kant op gaat; zij vinden dat het evenveel de goede als de verkeerde kant opgaat in de provincie (zie Figuur 1). Een vergelijkbaar deel van de Brabanders (44%) vindt dat het duidelijk of meer de verkeerde dan de goede kant op gaat met

⁵ Welzijn; kerncijfers, persoonskenmerken | CBS

⁶ Kunst, S., Miltenburg, E., en Ridder, den J., (2025). Burgerperspectieven, bericht 3, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 6.

Brabant, dit aandeel is gestegen ten opzichte van 2025-jan toen dit nog 36% was. Slechts 14% van de Brabanders geeft aan dat het de goede kant op gaat in Brabant. Dit is vergelijkbaar met de metingen in 2025-jan en 2024.

Regionale verschillen

Brabanders die in Zuidoost-Brabant wonen geven vaker dan gemiddeld aan dat het in Brabant duidelijk de goede kant op gaat (4%) (Tabel 2 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Ook het landelijk perspectief laat zien dat Nederlanders veelal vrij somber gestemd zijn over de richting die ons land op beweegt. De meting van het SCP uit de winter van 2024/2025 en het voorjaar van 2025 laat zien dat 58% van de Nederlanders vindt dat het duidelijk of meer de verkeerde kant op gaat in Nederland. Dat betekent dat ruim de helft van de Nederlanders pessimistisch gestemd is over de richting die het land op beweegt.⁷

2.3 Wat gaat er (niet) goed in Brabant?

We vroegen aan Brabanders op welke thema's/onderwerpen zij vinden dat het goed gaat met Brabant en op welke thema's zij juist uitdagingen zien voor de provincie.

2.3.1 Wat er goed gaat in Brabant volgens Brabanders

Tabel 4 laat zien dat ruim een kwart van de Brabanders (28%) van mening is dat het goed gaat met de werkgelegenheid in Brabant. Ook vinden ze dat het in de provincie goed gaat met wetenschap, technologie en innovatie (20%), met (het verbeteren van het) natuur(landschap) (11%) en kunst en cultuur (11%). Op een aantal terreinen zien we dat Brabanders ten opzichte van de meting in 2025-jan vaker vinden dat het hiermee goed gaat: onderwijs (10% tegenover 8% in 2025-jan), digitalisering (8% tegenover 6% in 2025-jan), criminaliteit en veiligheid (4% tegenover 3% in 2025-jan) en transitie van het voedselsysteem (4% tegenover 2% in 2025-jan). De 22 personen die bij deze vraag 'Anders' hebben aangeklikt geven vooral aan dat ze het niet weten of dat alles beter kan/niet goed gaat.

Regionale verschillen

Inwoners van Zuidoost-Brabant vinden vaker dan gemiddeld dat het goed gaat met de werkgelegenheid (35%), inwoners van West-Brabant vinden dit minder vaak dan

---

⁷ Ridder, den J., Kunst S., (2025). Burgerperspectieven, bericht 2, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 6-7.

gemiddeld (23%). Ook zien we dat inwoners van Zuidoost-Brabant vaker dan gemiddeld vinden dat het goed gaat met de wetenschap, technologie en innovatie (30%) en het creëren van een goed economisch klimaat voor ondernemers (16%). Inwoners van West-Brabant vinden minder dan gemiddeld dat het hiermee goed gaat (12% wetenschap, technologie en innovatie en 4% creëren van een goed economisch klimaat voor ondernemers). Aan de andere kant geven inwoners van West-Brabant vaker aan dat het goed gaat met de (gezondheids)zorg (10%), waterproblematiek (8%), energie(winning) (6%) en transitie van de landbouw (5%). Ten slotte zien we dat inwoners van Noordoost-Brabant vaker aangeven dat het goed gaat met het tegengaan van terrorisme (5%) (Tabel 3 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Uit de SCP-Burgerperspectievenrapportages komen een aantal thema's naar voren waarvan Nederlanders vinden dat het goed gaat of waar ze trots op zijn. Dit zijn: de goede economie en hoge welvaart, de goede gezondheidszorg, de goede infrastructuur en de onderlinge hulpvaardigheid.⁸

---

⁸ Geurkink, B., Ridder, den J., Burgerperspectieven, bericht 1, 2025. Den Haag: SCP, p 17.

Tabel 4. Op welke terreinen vind je dat het goed gaat in Brabant?
Je mag maximaal drie antwoorden aanklikken (%)

Antwoord	2025- nov	2025-jan	2024	2023
n	1.338	1.360	1.317	1.555
Werkgelegenheid	28	31	27	29
Wetenschap, technologie en innovatie	20	20	19	19
Natuur(landschap) verbeteren	11	12	13	13
Kunst en cultuur	11+	9	12	10
Mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)	10	11	9	10
Creëren van een goed economisch klimaat voor ondernemers	10	10	10	11
Onderwijs	10+	8	10	10
Manier van samenleven (normen en waarden)	8	8	8	10
(Gezondheids)zorg	8	6	7	7
Digitalisering	8+	6	7	8
Waterproblematiek (watertekort)	5	4	5	4
Dierenwelzijn	5	4	4	5
Energie(winning)	4	4	3	5
Criminaliteit en veiligheid	4+	3	3	4
Transitie van het voedselsysteem (lokale producten, verspilling)	4+	2	2	2
Armoede tegengaan	3	3	3	3
Transitie van de landbouw (verduurzaming, natuurinclusief)	3	3	2	1
Milieuproblemen (bodem, water en lucht)	3	2	3	2
Terrorisme tegengaan	3	2	2	2
Politiek en bestuur	3+	1	2	2
Integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten)	2	4	3	4
Huisvesting	2	2	2	2
Klimaatverandering tegengaan (CO2 uitstoot, opwarming van de aarde, extremere weersomstandigheden)	2	1	1	2
Anders	2+	1	*	*
Geen van deze	22	6	7	7
Dat weet ik niet	*	23	23	20

* De antwoordcategorie 'Dat weet ik niet' is per abuis niet toegevoegd in de meting van 2025-nov. Gezien de opvallende stijging van de antwoordcategorie 'Geen van deze' kan het zo zijn dat respondenten hiervoor gekozen hebben in plaats van voor 'Dat weet ik niet'.

2.3.2 Uitdagingen in Brabant volgens Brabanders

Eveneens is aan Brabanders gevraagd waar de grootste uitdagingen op dit moment volgens hen liggen (zie Tabel 5). De top-3 van meest genoemde uitdagingen voor Brabant bestaat, net als in 2025-jan, uit; huisvesting (50% vindt dit een uitdaging), criminaliteit en veiligheid (33%), en integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten) (25%). Er zijn een aantal terreinen waarvan Brabanders vinden dat deze een grotere uitdaging vormen dan in 2025-jan. Dit zijn: integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten) (25% tegenover 19% in 2025-jan), mobiliteit (13% tegenover 10% in 2025-jan), politiek en bestuur (6% tegenover 4% in 2025-jan) waterproblematiek (watertekort) (5% tegenover 3% in 2025-jan).

Van de 1.338 respondenten hebben 18 personen bij 'Anders' een ander onderwerp genoemd waarvan zij vinden dat het een uitdaging vormt voor Brabant. Deze personen geven vooral aan dat ze hier te weinig vanaf weten of noemen de woningmarkt in combinatie met de vele expats die naar Brabant komen en die hier ook woonruimte en een sociale inbedding zoeken. Verder zien zij uitdagingen voor het tegengaan van onverdraagzaamheid/saamhorigheidsgevoel en het betaalbaar houden van het levensonderhoud.

Regionale verschillen

Huisvesting en ook criminaliteit en veiligheid zijn in de vier regio's de belangrijkste twee onderwerpen volgens Brabanders. Inwoners van Zuidoost-Brabant vinden huisvesting een grotere uitdaging dan Brabanders uit de andere regio's (57%). Inwoners uit West-Brabant geven juist minder vaak dan gemiddeld aan dat huisvesting een uitdaging is (44%). Inwoners van West-Brabant vinden criminaliteit en veiligheid een grotere uitdaging (39%) dan hun provinciegenoten. We zien dat inwoners van Noordoost-Brabant de manier van samenleven (normen en waarden) minder vaak een uitdaging vinden dan andere inwoners (16%) (Tabel 4 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Ook de SCP-rapportage benoemt onderwerpen waarvan Nederlanders vinden dat dit maatschappelijke problemen zijn. Dit zijn: manier van samenleven, normen en waarden (36%), immigratie en integratie (34%), politiek en bestuur (34%), wonen/woningmarkt (28%), gezondheids- en ouderenzorg (19%), klimaat en milieu (18%).⁹

---

⁹ Ridder, den J., Kunst S., (2025). Burgerperspectieven, bericht 2, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 9.

Dit betreft een nacodering van open vragen als: 'Wat vindt u op dit moment de grootste problemen van ons land? Waar bent u zeer negatief of boos over? En waar schaamt u zich voor als het om de Nederlandse samenleving gaat?'

Tabel 5. Op welke terreinen liggen volgens jou op dit moment de grootste uitdagingen voor Brabant?

Je mag maximaal drie antwoorden aanklikken

Antwoord	2025-nov	2025-jan	2024	2023
n	1.338	1.360	1.317	1.561
Huisvesting	50	48	44	40
Criminaliteit en veiligheid	33	36	33	34
Integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten)	25 –	19	20	16
Manier van samenleven (normen en waarden)	20	18	17	18
(Gezondheids)zorg	19	18	19	21
Mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)	13 –	10	13	9
Armoede tegengaan	12	13	17	20
Klimaatverandering tegengaan (CO2 uitstoot, opwarming van de aarde, extremere weersomstandigheden)	10	12	13	16
Milieuproblemen (bodem, water en lucht)	10	11	13	14
Transitie van de landbouw (verduurzaming, natuurinclusief)	8	8	7	13
Onderwijs	8	7	7	6
Politiek en bestuur	6 –	4	5	6
Waterproblematiek (watertekort)	5 –	3	4	4
Natuur(landschap) verbeteren	4	5	7	8
Werkgelegenheid	4	5	4	5
Energie(winning)	4	5	4	9
Terrorisme tegengaan	4	3	3	2
Dierenwelzijn	3	3	4	4
Creëren van een goed economisch klimaat voor ondernemers	3	3	2	2
Wetenschap, technologie en innovatie	2	3	2	3
Transitie van het voedselsysteem (lokale producten, verspilling)	2	2	1	2
Digitalisering	1	1	2	1
Kunst en cultuur	1	1	1	1
Anders, namelijk	1	2	2	1
Geen van deze	5	1	1	0
Dat weet ik niet	*	9	7	7

* De antwoordcategorie 'Dat weet ik niet' is per abuis niet toegevoegd in de meting van 2025-nov. Gezien de opvallende stijging van de antwoordcategorie 'Geen van deze' kan het zo zijn dat respondenten hiervoor gekozen hebben in plaats van voor 'Dat weet ik niet'.

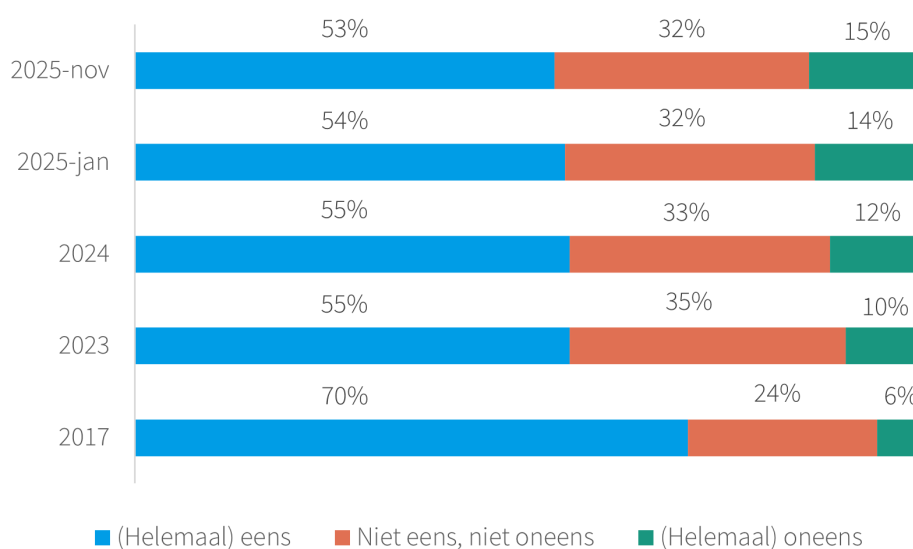
2.4 Houding tegenover de manier van samenleven

In deze paragraaf gaan we in op hoe Brabanders op dit moment kijken naar de manier van samenleven. In welke mate hebben ze vertrouwen in de medemens en in hoeverre ervaren Brabanders wrijving tussen verschillende groepen mensen in de samenleving?

2.4.1 Vertrouwen in de medemens

We zien dat iets meer dan de helft van de Brabanders (53%) in 2025-nov vertrouwen heeft in de medemens. Dit is vergelijkbaar met 2025-jan en 2024 (zie Figuur 2).

Figuur 2. Ik heb vertrouwen in de medemens (n=1.274, %)

Regionale verschillen

Er zijn geen noemenswaardige verschillen in het vertrouwen in de medemens tussen de Brabantse regio's (Tabel 5 van het tabellenboek).

Landelijk vertrouwen in medemens

Eerder zagen we al dat de manier van samenleven en normen en waarden onderwerpen zijn waar Nederlanders zich zorgen over maken. Tegelijkertijd komt uit de SCP-rapportage naar voren dat 59% van de Nederlanders vindt dat anderen te vertrouwen zijn.¹⁰ Dit is iets hoger met het beeld dat we in 2025-nov Brabant zien, waar dit 53% is.

2.4.2 Ervaren wrijving tussen groepen in de samenleving

In Nederland, en zeker ook in Brabant, leven mensen met verschillende migratie-achtergronden, religies, huidskleuren, opleidingsniveaus, seksuele geaardheden en inkomens naast en met elkaar. Dit kan wrijving en spanning opleveren. In deze paragraaf beschrijven we in hoeverre Brabanders wrijving ervaren tussen tien vooraf gedefinieerde groepen. Respondenten konden op een schaal van 1 tot 10 aangeven of zij weinig wrijving (score 1) of veel wrijving (score 10) ervaren. Van de gegeven scores is een gemiddelde berekend per groep (zie Tabel 6).

Net als bij eerdere meetjaren zien we dat Brabanders de meeste wrijving ervaren tussen mensen die het voor het zeggen hebben in dit land en de rest van de bevolking (gemiddelde score van 6,4). Ten opzichte van de meting in 2025-jan zien we dat er meer wrijving wordt ervaren tussen mensen vanuit verschillende religieuze groeperingen (gemiddelde score van 6,3 tegenover 6,1 in 2025-jan) en tussen mensen met en zonder een migratieachtergrond (gemiddelde score van 6,2 tegenover 6,0 in 2025-jan). Tegelijkertijd zien we dat de ervaren wrijving tussen agrariërs en niet-agrariërs wat is afgenomen ten opzichte van 2025-jan (gemiddelde score van 5,1 tegenover 5,4 in 2025-jan). De minste wrijving wordt ervaren tussen zieke en gezonde mensen (gemiddelde score van 4,5).

---

¹⁰ Miltenburg, E., Ridder, den J., Broere, J., Geurkink, B. en Alebeek, van C. (2025). Burgerperspectieven, bericht 2, 2025. Thema: sociale cohesie en zorgen over samenleven, Den Haag: SCP, p. 14.

Tabel 6. Op een schaal van 1 tot 10, hoe groot is de wrijving tussen groepen in Brabant? Cijfer 1 is ‘helemaal geen wrijving’ en 10 is ‘zeer veel wrijving’. (gemiddelde score en %)

Stelling	Jaar	n	Gemiddelde score (1-10)	< 5 %	6-7 %	8+ %
Mensen die het in dit land voor het zeggen hebben en de rest van de bevolking	2025-nov	1.175	6,4	29	42	29
	2025-jan	1.215	6,4	29	43	28
	2024	1179	6,5	27	43	29
Verschillende religieuze groeperingen	2025-nov	1.178	6,3 –	34 –	36	30 –
	2025-jan	1.224	6,1	38	35	27
	2024	1189	6,1	39	36	25
Mensen met een verschillende politieke voorkeur	2025-nov	1.182	6,2	35	39	26
	2025-jan	1.214	6,1	36	39	26
	2024	1180	6,1	37	39	24
Mensen met en zonder een migratieachtergrond	2025-nov	1.155	6,2 –	34 –	39	27 –
	2025-jan	1.192	6,0	39	40	21
	2024	1174	6,2	35	41	24
Arme en rijke mensen	2025-nov	1.193	5,6	49	34	17
	2025-jan	1.233	5,7	47	35	18
	2024	1196	5,9	42	37	21
Hoog- en laagopgeleiden	2025-nov	1.177	5,3	55	35	10 +
	2025-jan	1.228	5,4	52	34	13
	2024	1194	5,5	50	35	16
Agrariërs en niet-agrariërs	2025-nov	1.126	5,1 +	56	32	12 +
	2025-jan	1.188	5,4	53	33	15
	2024	1153	5,5	49	35	17
Ouderen en jongeren	2025-nov	1.193	5,1	57	32	11
	2025-jan	1.243	5,2	55	33	12
	2024	1193	5,3	53	34	13
Werkgevers en werknemers	2025-nov	1.139	4,8	67	28	6
	2025-jan	1.209	4,8	66	28	6
	2024	1152	5,0	62	31	7
Zieke en gezonde mensen	2025-nov	1.166	4,5	69	24	7
	2025-jan	1.204	4,6	67	25	8
	2024	1173	4,9	63	23	13

Respondenten konden zelf ook andere groepen in de samenleving aangeven waartussen zij wrijving ervaren. Van deze mogelijkheid hebben 114 respondenten

gebruik gemaakt die gezamenlijk een heel palet aan groepen inwoners opsommen waar tussen zij wrijving ervaren. Veel mensen noemen allochtonen, asielzoekers, buitenlanders, expats, illegalen en arbeidsmigranten ten opzichte van de ‘oorspronkelijke’ Brabanders. Daarnaast worden onder meer nog benoemd: jongeren onderling én ten opzichte van volwassenen, mensen die zich rekenen tot de LHBTIQ+ community en mensen die dat niet doen, dorpingen versus stedelingen, mensen met een beperking en mensen zonder een beperking en harde kern voetbalhooligans en gewone voetballiefhebbers.

Regionale verschillen

Als we kijken naar verschillen in ervaren wrijving tussen de regio's dan valt op dat inwoners van West-Brabant meer wrijving ervaren tussen verschillende religieuze groepen (6,5), tussen jongeren en ouderen (5,3) en werkgevers en werknemers (5,0). Inwoners van Midden-Brabant ervaren juist minder wrijving tussen agrariërs en niet-agrariërs dan de inwoners uit de andere regio's (4,9). (Tabel 6 van het tabellenboek)

Landelijk perspectief

Uit één van de SCP-rapportages komt naar voren dat de manier van samenleven een onderwerp is waar veel Nederlanders (36%) zich zorgen over maken. Ze zien overigens de politiek niet als de voornaamste verantwoordelijke om dit op te lossen.¹¹ Tegelijkertijd zien Nederlanders de manier van samenleven ook als een punt van trots: ondanks de zorgen die mensen hierover hebben, zien ze ook veel vrijwilligerswerk en saamhorigheid om zich heen.¹² In de voorjaarsmeting 2025 van de Risico- en Crisisbarometer (RCB) lezen we dat 71% van de Nederlanders inschat dat er zich spanningen tussen bevolkingsgroepen voordoen.¹³

---

¹¹ Kunst, S., Miltenburg, E., en Ridder, den J., (2025). Burgerperspectieven, bericht 3, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 6.

¹² Ibid., p. 26.

¹³ Verstegen, B., Bruijn, S., en Van Straaten, G., Risico- en crisisbarometer voorjaar 2025. Amsterdam juli 2025, p. 16.

3 Houding tegenover de overheid en vertrouwen in (politieke) instituties

Het Bestuursakkoord *Samen maken we Brabant! 2023-2027* van Provincie Noord-Brabant beschrijft het belang en de behoefte aan een stabiel bestuur. Een bestuur dat problemen niet doorschuift, maar *‘richt, kiest, stuurt én doet’*. Waarbij heldere en uitlegbare keuzes worden gemaakt in de wetenschap dat niet iedereen tevredengesteld kan worden. De uitgangspunten die hierbij zijn geformuleerd zijn *‘gelijkwaardigheid’*, *‘betrokken’*, *‘open, integer en eerlijk’* en *‘verantwoordelijk’*. Langs deze waarden wordt aan de bestuursstijl verder inhoud en vorm wordt gegeven.¹⁴

In dit hoofdstuk gaan we in op de houding van Brabanders tegenover de overheid (3.1) en het vertrouwen van Brabanders in instanties en de overheid (3.2).

Vervolgens gaan we verder in op de mening van Brabanders over het functioneren van de democratie (3.3) en het slagvaardig handelen van de overheid (3.4).

3.1 Houding tegenover de overheid

Net als in eerdere jaren vroegen we Brabanders naar hun mening over de overheid. Aan hen zijn hierover vijf stellingen voorgelegd.

---

¹⁴ Bestuursakkoord 2023-2027 (2023) *Samen maken we Brabant!* 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant, p. 6.

Tabel 7. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
De overheid doet onvoldoende voor mensen zoals ik	2025-nov	1.230	39	34	28
	2025-jan	1.254	38	33	29
	2024	1224	41	34	25
	2023	1413	44	34	23
	2017	1003	35	35	30
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de overheid doet	2025-nov	1.265	56	23	21
	2025-jan	1.287	57	25	18
	2024	1240	53	25	22
	2023	1430	60	24	16
	2017	1018	49	21	30
De meeste politici zijn bekwame mensen die weten wat ze doen	2025-nov	1.235	18	32	50
	2025-jan	1.266	18	34	48
	2024	1223	18	37	45
	2023	1404	18	32	50
	2017	1015	30	27	42
Kamerleden en ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken	2025-nov	1.250	49	33	18
	2025-jan	1.269	53	30	17
	2024	1226	51	31	18
	2023	1413	53	28	19
	2017	1007	50	23	27
Ik word voldoende betrokken bij de veranderingen in mijn omgeving*	2025-nov	1.222	23	39	38
	2025-jan	1.246	22	41	37
	2024	1214	19	41	40
	2023	1397	20	42	39

*Deze stelling is vanaf 2023 voorgelegd, zodoende zijn er geen resultaten uit 2017 voor deze stelling beschikbaar.

We zien in Tabel 7 dat ruim de helft van de Brabanders (56%) van mening is dat mensen zoals zij geen enkele invloed hebben op wat de overheid doet en bijna de helft (49%) is van mening dat Kamerleden en ministers niet veel geven om wat mensen zoals zij denken. We zien dat bijna twee vijfde (39%) van de Brabanders vindt dat de overheid onvoldoende doet voor mensen zoals zij. Het vertrouwen in de bekwaamheid van politici is niet hoog: de helft van de Brabanders is het (helemaal) oneens met de stelling dat de meeste politici bekwame mensen zijn die weten wat ze doen. Bijna een kwart van de Brabanders (23%) vindt dat zij voldoende betrokken worden bij de veranderingen in hun omgeving.

Regionale verschillen

Inwoners van West-Brabant zijn het minder vaak (helemaal) eens met de stelling dat mensen zoals zij geen enkele invloed hebben op wat de overheid doet (51%) (Tabel 7 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

In de winter van 2024/2025 is de ontevredenheid over de politiek toegenomen. Van de Nederlanders boven de 18 jaar geeft 43% de Haagse politiek een voldoende terwijl dat in de zomer van 2024 nog 51% was.¹⁵ Van de Nederlanders heeft 44% vertrouwen in de regering en 49% heeft vertrouwen in de Tweede Kamer.¹⁶

3.2 Vertrouwen in instanties en overheid

Aan de respondenten zijn vier vragen voorgelegd over de mate waarin zij vertrouwen hebben in instanties als politie en justitie, maar ook in de rijksoverheid, de provincie en de gemeente.

Tabel 8. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens/ oneens	(Helemaal) oneens
Ik heb vertrouwen in politie en justitie	2025-nov	1.269	53	28	19
	2025-jan	1.295	51	27	22
	2024	1.252	47	30	24
	2023	1.561	45	30	25
	2017	1.053	61	24	15
Ik heb vertrouwen in de rijksoverheid	2025-nov	1.270	34 +	38	28 +
	2025-jan	1.289	30	37	33
	2024	1.246	22	40	39
	2023	1.561	23	32	45
	2017	1.053	36	35	29
Ik heb vertrouwen in de provincie*	2025-nov	1.251	41	41	18
	2025-jan	1.277	40	42	18
Ik heb vertrouwen in de gemeente*	2025-nov	1.270	45	35	21
	2025-jan	1.289	42	38	20

¹⁵ Ridder, den J., Kunst S., (2025). Burgerperspectieven, bericht 2, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 6.

¹⁶ Ibid., p. 17.

*Nieuwe vraag sinds Burgerperspectief 2025-januari

We zien in Tabel 8 dat Brabanders in 2025-nov significant meer vertrouwen hebben in de rijksoverheid ten opzichte van 2025-jan. Zo zijn meer Brabanders het (helemaal) eens met deze stelling (34% tegenover 30% in 2025-jan) én zijn minder Brabanders het (helemaal) oneens met deze stelling (28% tegenover 33% in 2025-jan). Iets meer dan de helft van de Brabanders (53%) heeft vertrouwen in politie en justitie. Ongeveer twee vijfde van de Brabanders (41%) staat neutraal tegenover de stelling dat zij vertrouwen hebben in de provincie. Dit is hetzelfde als het deel van de Brabanders dat aangeeft wél vertrouwen te hebben in de provincie (41%). Ten slotte zien we dat ruim twee vijfde van de Brabanders (45%) aangeeft vertrouwen te hebben in de gemeente, een derde (38%) staat hier neutraal in.

Regionale verschillen

Inwoners van regio Zuidoost-Brabant hebben vaker vertrouwen in de gemeente dan de inwoners uit de andere regio's (49%) (Tabel 8 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

We zien dat het vertrouwen van Nederlanders in de Tweede Kamer en in de politiek laag blijft: in het voorjaar van 2025 geeft 49% een 6 of hoger voor vertrouwen in de Tweede Kamer en 41% voor vertrouwen in de regering.¹⁷

3.3 Functioneren van de democratie

In januari 2025 zijn er voor het eerst in de Burgerperspectiefvragenlijst vragen gesteld over het functioneren van de democratie. Deze zijn bij de meting van november 2025 opnieuw meegenomen in de vragenlijst.

---

¹⁷ Kunst, S., Miltenburg, E., en Ridder, den J., (2025). Burgerperspectieven, bericht 3, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 14.

Tabel 9 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik vind dat de democratie op rijksniveau goed functioneert	2025-nov	1.154	26	39	36
	2025-jan	1.176	26	39	36
Ik vind dat de democratie op provinciaal niveau goed functioneert	2025-nov	1.118	29	41	30
	2025-jan	1.147	27	44	29
Ik vind dat de democratie op gemeente niveau goed functioneert	2025-nov	1.148	33	39	28
	2025-jan	1.182	35	38	27

Tabel 9 laat zien dat Brabanders over het algemeen neutraal staan ten opzichte van het functioneren van de democratie op de drie overheidslagen. Voor zowel het functioneren van de democratie op het niveau van de rijksoverheid, als op provinciaal en gemeentelijk niveau, zien we dat rond de 40% hier neutraal tegenover staat. Een derde van de Brabanders geeft aan dat de democratie op gemeenteniveau goed functioneert, 29% vindt dit van de democratie op provinciaal niveau en 26% van de democratie op rijksniveau.

Regionale verschillen

Inwoners van de regio Midden-Brabant vinden minder vaak dat de democratie op provinciaal niveau goed functioneert (22%), dan inwoners van andere regio's. Inwoners van Noordoost-Brabant zijn het vaker (helemaal) oneens met de stelling dat de democratie op gemeentelijk niveau goed functioneert (33%). Inwoners uit Zuidoost-Brabant zijn het juist minder vaak (helemaal) oneens (24%) én vaker (helemaal) eens (39%) met deze stelling (Tabel 9 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Hoewel we in paragraaf 3.1 zagen dat een steeds kleiner wordend deel van de Nederlanders de Haagse politiek een voldoende geeft, lezen we in de SCP-rapportage ook dat de steun voor de democratie als bestuursvorm in Nederland hoog ligt: in 2022 vond 95% van de Nederlanders het belangrijk om in een democratie te leven.

3.4 Slagvaardig handelen van de overheid

Naast het vertrouwen in de overheid en het functioneren van de democratie, zijn in januari 2025 eveneens vragen toegevoegd over het snel en krachtig (of: slagvaardig) handelen van de drie overheidslagen.

Tabel 10 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik vind dat de rijksoverheid snel en krachtig handelt (slagvaardig)	2025-nov	1.174	10	31	59
	2025-jan	1.193	9	31	60
Ik vind dat het provinciebestuur snel en krachtig handelt (slagvaardig)	2025-nov	1.091	14	44	42
	2025-jan	1.105	12	45	43
Ik vind dat mijn gemeente snel en krachtig handelt (slagvaardig)	2025-nov	1.162	20	42	38
	2025-jan	1.174	18	44	39

Kijken we naar Tabel 10, dan zien we dat Brabanders over het algemeen niet vinden dat de drie overheidslagen slagvaardig handelen. Een vijfde van de Brabanders (20%) vindt dat de gemeente slagvaardig handelt. Voor het provinciebestuur is dit 14% en één op de tien Brabanders vindt dat de rijksoverheid slagvaardig handelt. We zien eveneens dat een grote groep Brabanders neutraal tegenover deze stellingen staat. Dit betekent dat veel inwoners geen duidelijke mening over dit thema hebben of hier geen kennis van of zicht op hebben.

Regionale verschillen

Kijkend naar de tevredenheid over het snel en krachtig (slagvaardig) handelen van de rijksoverheid, dan zien we dat inwoners van West-Brabant hier vaker tevreden over zijn dan inwoners van de andere regio's (14%). Inwoners van Midden-Brabant zijn het minder vaak eens met de stelling dat het provinciebestuur snel en krachtig (slagvaardig) handelt (9%) (Tabel 10 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Het SCP stelt in haar Continuonderzoek Burgerperspectieven geen vragen over de mate waarin Nederlanders hun overheid slagvaardig vinden. Er zijn echter wel een aantal redenen die in aanvullende gesprekken vaak naar voren komen als onderbouwing voor het gebrek aan vertrouwen in de regering. Zo lezen we dat er kritiek is op het probleemoplossend vermogen van de regering, op de onderlinge samenwerking, op het beleid van het kabinet-Schoof en op de competentie van bewindspersonen. Grote maatschappelijke problemen worden niet opgelost, maar vooruit geschoven. Nederlanders lijken dus ontevreden te zijn over de mate waarin de rijksoverheid snel en krachtig handelt.¹⁸

---

¹⁸ Ridder, den J., Kunst S., (2025). Burgerperspectieven, bericht 2, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 14.

4 Gezonde en veilige leefomgeving

Het provinciebestuur van Noord-Brabant wil alle Brabanders een kans geven op een gelukkige, gezonde en veilige toekomst.¹⁹ Hierbij streeft de provincie naar drie gezonde levensjaren voor alle Brabanders erbij in 2030. Het streven is om gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen zoveel mogelijk te verkleinen. Waarbij niet alleen gekeken wordt naar het voorkomen van ziekte, maar waarbij het eveneens gaat over veerkracht, eigen regie en het vermogen om je aan te kunnen passen aan veranderende situaties. Een toekomst waarin zij zelf de regie op hun eigen leven kunnen pakken. Hierbij is ook ruimte voor brede welvaart, waarin niet uitsluitend gekeken wordt naar economische groei, maar waarin ook geluk, veiligheid en gezondheid belangrijke ankers zijn. Een belangrijk onderdeel van fysieke en mentale gezondheid heeft te maken met een gezonde leefomgeving. Ook hier ziet de provincie een belangrijke taak voor zich weggelegd.²⁰ In de strijd tegen (ondermijnende) criminaliteit wil de provincie bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid bevorderen.²¹

---

¹⁹ Bestuursakkoord 2023-2027 (2023). Samen maken we Brabant! 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant, p.10.

²⁰ Ibid., 13-14.

²¹ Ibid., 14.

4.1 Gezondheid

Aan Brabanders zijn twee stellingen voorgelegd over gezond worden in Brabant. Ook is er een stelling toegevoegd over de luchtkwaliteit in de leefomgeving (zie Tabel 11).

Tabel 11 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?(%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik heb er vertrouwen in dat ik in de huidige Brabantse samenleving gezond oud kan worden	2025-nov	1.253	56	33	11
	2025-jan	1.279	53	33	14
	2024	1.244	49	36	15
	2023	1.450	51	36	13
Ik heb er vertrouwen in dat de volgende generatie in de Brabantse samenleving gezond oud kan worden	2025-nov	1.218	43	40	17
	2025-jan	1.245	42	40	18
	2024	1.217	39	41	20
	2023	1.419	41	40	18
Ik maak me zorgen over de luchtkwaliteit in mijn leefomgeving	2025-nov	1.280	36	33	31
	2025-jan	1.292	36	31	32
	2024	1.271	38	30	32
	2023	1.468	41	30	29

We zien in dat ruim de helft van de Brabanders (56%) er vertrouwen in heeft dat ze in de huidige Brabantse samenleving gezond oud kunnen worden. Ruim 4 op de 10 Brabanders (43%) heeft er vertrouwen in dat de volgende generatie in de Brabantse samenleving gezond oud kan worden. Kijken we naar de zorgen die Brabanders hebben over de luchtkwaliteit in hun leefomgeving, dan zien we dat iets meer dan een derde van de Brabanders (36%) zich hier zorgen over maakt.

Regionale verschillen

Inwoners van Noordoost-Brabant hebben er meer vertrouwen in dat zij in de huidige Brabantse samenleving gezond oud kunnen worden (62% is het met de stelling eens, tegenover 56% in de hele provincie). Inwoners van Zuidoost-Brabant zijn het juist minder vaak (helemaal) eens (51%) én vaker (helemaal) oneens (14%) met deze stelling. Verder zien we dat inwoners van Noordoost-Brabant er vaker vertrouwen in hebben dat de volgende generatie in de Brabantse samenleving gezond oud kan worden (48%). Inwoners van Zuidoost-Brabant hebben hier minder vaak vertrouwen in (39%). Ten slotte zien we dat inwoners van Zuidoost-

Brabant zich vaker zorgen maken over de luchtkwaliteit in hun leefomgeving dan inwoners uit de andere regio's (41%) (Tabel 11 van het tabellenboek).

4.2 Veilige leefomgeving

Iedereen wil wonen en leven in een veilige leefomgeving. Aan Brabanders zijn drie stellingen voorgelegd over de zorgen die zij hebben over drugs- en cybercriminaliteit en over geweld tegen hulpverleners, politieagenten, burgemeesters en gemeenteraadsleden (zie Tabel 12).

Tabel 12 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?(%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik maak me zorgen over (drugs-)criminaliteit in Brabant	2025-nov	1.273	69	19	12
	2025-jan	1.299	70	19	11
	2024	1.260	71	18	12
	2023	1.480	70	17	12
Ik maak me zorgen over cybercriminaliteit (waarbij computers ingezet worden om misdrijven te plegen, bijvoorbeeld bij bankzaken)	2025-nov	1.284	78 –	15 ●	7
	2025-jan	1.306	74	19	7
	2024	1.260	65	21	14
	2023	1.482	69	22	9
Ik maak me zorgen over de bedreigingen en geweld tegen o.a. hulpverleners, politieagenten, burgemeesters en gemeenteraadsleden	2025-nov	1.289	82	13	5
	2025-jan	1.314	82	13	5
	2024	1.274	81	13	7
	2023	1.490	81	13	5

We zien dat Brabanders zich zorgen maken over criminaliteit. Ruim twee derde van de Brabanders (69%) maakt zich zorgen over (drugs-)criminaliteit in de provincie. Dit is vergelijkbaar met 2025-jan toen 70% zich hierover zorgen maakte. We zien een significante stijging van het aandeel Brabanders dat zich zorgen maakt over cybercriminaliteit (78% tegenover 74% in 2025-jan). Het aandeel Brabanders dat zich zorgen maakt over bedreigingen en geweld tegen hulpverleners, burgemeesters en raadsleden is onverminderd hoog: 82% van de Brabanders maakt zich hier zorgen over.

Regionale verschillen

Inwoners van Midden-Brabant zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dat zij zich zorgen maken over (drugs-)criminaliteit in Brabant (75%) dan inwoners uit de andere regio's. Inwoners van Zuidoost-Brabant daarentegen zijn het juist minder vaak (helemaal) eens met deze stelling (62%) (Tabel 12 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Van de Nederlandse bevolking ziet 16% criminaliteit en veiligheid als de belangrijkste maatschappelijke problemen. 67% van de Nederlanders zou graag zien dat een nieuw kabinet (veel) meer geld uitgeeft aan het verbeteren van de veiligheid op straat.²²

In de voorjaarsmeting 2025 van de Risico- en Crisisbarometer (RCB) zien we dat er onder Nederlanders zorgen zijn over (drugs- en cyber-)criminaliteit. Zo geeft 79% van de Nederlanders aan dat het (zeer) waarschijnlijk is er zich cyberdreigingen voor doen in Nederland. Bijna drie kwart van de Nederlanders (73%) is van mening dat het (zeer) waarschijnlijk is dat georganiseerde criminaliteit zich voordoet in Nederland.²³

---

²² Ridder, den J., Kunst S., (2025). Burgerperspectieven, bericht 2, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 28-28.

²³ Verstegen, B., Bruijn, S., en Van Straaten, G., Risico- en crisisbarometer voorjaar 2025. Amsterdam juli 2025, p. 16.

5 **Energietransitie en klimaatverandering in Brabant**

Het klimaat verandert, dat is ook merkbaar in Brabant waar vaker hevige wateroverlast, periodes van droogte en hittegolven voorkomen.²⁴ Het bestuur van de provincie ziet het aan de slag gaan met klimaatverandering en energietransitie als een urgentie, zo valt te lezen in het bestuursakkoord van de provincie.²⁵ Eén van de doelen voor de provincie is om ervoor te zorgen dat energie (dat als een eerste levensbehoefte wordt gezien) betaalbaar blijft voor alle Brabanders. Daarbij is ook belangrijk dat de energietransitie een proces wordt waarvan iedere Brabander kan profiteren. De energietransitie is uitdrukkelijk een maatschappelijke systeemverandering waarbij energierechtvaardigheid, draagvlak en draagkracht nodig zijn om de samenleving in beweging te krijgen en te houden voor de energietransitie.²⁶ Daarbij wil het provinciebestuur dat er in Brabant een toekomstbestendige landbouw- en voedselsector komt die bijdraagt aan een balans tussen maatschappij, economie en ecologie. Hiervoor is een transitie nodig om de druk op de omgeving te verlichten.²⁷ Om een steentje bij te dragen aan het toewerken naar een steeds meer circulaire economie zet de provincie in op het blijven aansluiten van bestaande provinciale programma's en bijvoorbeeld het landelijk grondstofakkoord.²⁸

5.1 **Klimaatverandering en landbouw in Brabant**

In deze paragraaf gaan we in op hoe Brabanders aankijken tegen klimaatverandering, energietransitie en de overgang naar duurzame landbouw.

5.1.1 **Klimaatzorgen**

Aan Brabanders zijn enkele vragen voorgelegd over de zorgen die zij hebben over het veranderen de klimaat en de gevolgen die dat voor hen heeft. We hebben

---

²⁴ Bestuursakkoord 2023-2027 (2023). Samen maken we Brabant! 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant, p.28.

²⁵ Ibid., 28.

²⁶ Ibid., 28.

²⁷ Ibid., 30.

²⁸ Ibid., 13.

respondenten eerst voorgelegd in hoeverre zij het belangrijk vinden om voldoende te kunnen besparen op energieverbruik en het overgaan naar duurzame energie (zie Tabel 13) om vervolgens aan de respondenten, die aangaven dat dit voor hen belangrijk is, te vragen of zij er vertrouwen in hebben dat er voldoende energie bespaard kan worden en of de overgang naar duurzame energiebronnen snel genoeg gaat.

Tabel 13 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik maak me zorgen over het klimaat	2025-nov	1.294	46 ●²⁹	30	24 ●
	2025-jan	1.304	51	29	19
	2024	1.280	51	27	22
	2023	1.482	52	30	18
Ik vind het belangrijk dat we in de toekomst voldoende kunnen besparen op energieverbruik*	2025-nov	1.283	69	22	9
Ik vind het belangrijk dat we overgaan naar het gebruik van duurzame energiebronnen (zoals zonne-energie en windenergie*)	2025-nov	1.279	65	24	10

*Nieuwe vragen sinds Burgerperspectief 2025-november

Brabanders maken zich significant minder zorgen over het klimaat dan in 2025-jan (46% maakt zich zorgen tegenover 51% in 2025-jan). Ruim twee derde van de Brabanders (69%) vindt het belangrijk dat we in de toekomst voldoende kunnen besparen op energieverbruik. Eveneens vindt twee derde (65%) het belangrijk dat we overgaan naar het gebruik van duurzame energiebronnen.

²⁹ Duiding vanuit Het PON & Telos: Wanneer respondenten zich significant minder zorgen maken, dan kleuren wij een cel blauw. Immers, minder zorgen maken over iets is positief. Deze cel zou volgens deze benaderingswijze blauw moeten zijn. Echter, tegelijkertijd zien we dat het klimaat verandert en is het wellicht minder positief wanneer respondenten zich minder zorgen maken over het klimaat. We hebben er voor gekozen om deze cel grijs te kleuren. Dit betekent dat er een significant verschil is ten opzichte van 2025-jan, maar of dit een positief of negatief verschil is, is afhankelijk van hoe je naar dit vraagstuk kijkt.

Regionale verschillen

Er zijn geen noemenswaardige verschillen in klimaatzorgen tussen de Brabantse regio's (Tabel 13 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Voor wat betreft het klimaat leven er in Nederland verschillende wensen. Sommigen vinden dat er meer aandacht en daadkracht nodig zijn om maatregelen te nemen, terwijl anderen juist liever willen dat er minder aandacht komt voor klimaat- en stikstofbeleid.³⁰

Tabel 14 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik heb er vertrouwen in dat we in de toekomst voldoende kunnen besparen op energieverbruik*	2025-nov	869	51	33	15
Ik heb er vertrouwen in dat de overgang naar het gebruik van duurzame energiebronnen (zoals zonne-energie en windenergie) snel genoeg gaat*	2025-nov	824	42	32	26

*Sinds burgerperspectief 2025-nov zijn deze vragen alleen gesteld aan respondenten die bij vorige tabel aangaven het (helemaal) eens te zijn met deze stellingen. Deze vragen zijn daarom niet meer vergelijkbaar met de vorige metingen.

Aan Brabanders die in Tabel 13 aangaven dat ze het belangrijk vonden om voldoende te kunnen besparen op energieverbruik en het overgaan naar duurzame energie zijn twee vervolgvragen voorgelegd over deze onderwerpen (zie Tabel 14). De helft van de respondenten (51%) heeft er vertrouwen in dat we in de toekomst voldoende kunnen besparen op energieverbruik. Twee vijfde (42%) heeft er vertrouwen in dat de overgang naar het gebruik van duurzame energiebronnen snel genoeg gaat.

³⁰ Kunst, S., Miltenburg, E., en Ridder, den J., (2025). Burgerperspectieven, bericht 3, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 12.

Regionale verschillen

Inwoners van regio West-Brabant zijn het minder vaak (helemaal) oneens met de stelling dat zij er vertrouwen in hebben dat de overgang naar het gebruik van duurzame energiebronnen dan inwoners van de andere regio's (19% tegenover 26% in Brabant totaal) (Tabel 14 van het tabellenboek).

5.1.2 Eigen rol in klimaatopgave

Eveneens is aan de respondenten een aantal vragen voorgelegd over de eigen rol die zij kunnen spelen binnen de klimaatopgave (Tabel 15).

Tabel 15 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Door de keuzes die ik maak, kan ik helpen klimaatverandering tegen te gaan	2025-nov	1.255	50	33	17
	2025-jan	1.286	50	35	15
	2024	1.236	54	32	14
	2023	1.441	54	34	12
De overheid moet bereid zijn veel te besteden om ervoor te zorgen dat iedereen in Nederland mee kan doen met het verduurzamen van de eigen woning	2025-nov	1.266	65 ●	24 ●	11 ●
	2025-jan	1.282	74	18	8
	2024	1.253	71	20	9
	2023	1.462	74	20	6
Ik maak me zorgen over de betaalbaarheid van de energietransitie voor alle inwoners*	2025-nov	1.254	69	22	9+
	2025-jan	1.281	70	24	6
	2024	1.255	73	20	7

*Nieuwe vraag sinds Burgerperspectief 2024

De helft van de Brabanders is het (helemaal) eens met de stelling dat zij door de keuzes die ze maken kunnen helpen om klimaatverandering tegen te gaan (50%), Dit is vergelijkbaar met 2025-jan. Het deel van de Brabanders dat vindt dat de overheid bereid moet zijn om veel te besteden zodat iedereen in Nederland mee kan doen met het verduurzamen van de eigen woning, ligt significant lager dan bij de vorige meting (65% tegenover 74% in 2025-jan). Ongeveer twee derde van de Brabanders (69%) maakt zich zorgen over de betaalbaarheid van de energietransitie voor alle inwoners. We zien dat het aandeel Brabanders dat het

(helemaal) oneens is met deze stelling significant gestegen is van 6% in 2025-jan naar 9% in 2025-nov.

Regionale verschillen

Inwoners van Noordoost-Brabant zijn het vaker (helemaal) oneens met de stelling dat zij door de keuzes die ze maken kunnen bijdragen om klimaatverandering tegen te gaan (22%) dan inwoners van de andere regio's (Tabel 15 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief³¹

In 2023 publiceerde het CBS een longread over klimaatverandering en de energietransitie, waarin naar aanleiding van een onderzoek onder Nederlanders beschreven staat hoe zij tegen klimaatverandering en bijkomende zaken, zoals de energietransitie en de kosten die dit met zich meebrengt, aankeken.³² In dit onderzoek wordt duidelijk dat 93% van de Nederlanders van mening is dat het klimaat aan het veranderen is. Daarvan is 60% van mening dat dit helemaal of grotendeels door de mens komt. De meeste Nederlanders uit het onderzoek (62%) vinden klimaatverandering een groot probleem. 34% van hen maakt zich hierover enige zorgen, 41% maakt zich hier veel zorgen over.

Uit dit CBS-onderzoek komt eveneens naar voren dat 18% van de Nederlanders vindt dat hun eigen invloed op de klimaatverandering zo beperkt is, dat het niet uitmaakt wat ze doen of laten. Ruim de helft van de Nederlanders (53%) denkt echter dat hun eigen gedrag wel van invloed daarop is.

5.1.3 Overgang naar duurzame landbouw

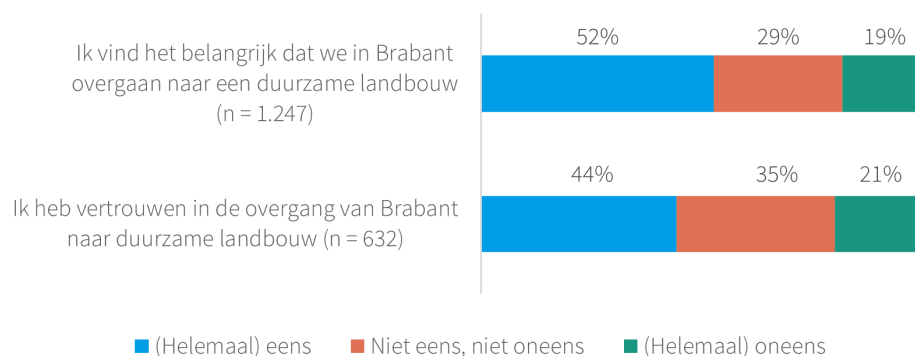
Net als bij de vragen over klimaatzorgen is de vraag over de overgang naar duurzame landbouw eveneens licht aangepast. Ook hier is eerst gevraagd of respondenten het belangrijk vinden dat we in Brabant overgaan naar duurzame landbouw, waarna de respondenten die dit belangrijk vinden een vervolgvraag hebben gekregen over het vertrouwen dat zij hebben in deze overgang (zie Figuur 3).

---

³¹ Vanwege de vervroegde meting van het huidige Burgerperspectief is voor het landelijke perspectief dezelfde vergelijking als in Burgerperspectief 2025-jan gebruikt. Nieuwe cijfers zijn vanaf begin januari 2026 beschikbaar en zullen dan in Burgerperspectief 2026 weer meegenomen worden.

³² CBS (2023). Klimaatverandering en energietransitie: opvattingen en gedrag van Nederlanders in 2023.

Figuur 3. In hoeverre ben je het eens of oneens met de onderstaande stellingen(%)

De helft van de Brabanders (52%) vindt het belangrijk dat we in Brabant overgaan naar een duurzame landbouw. We zien dat ruim twee vijfde (44%) van de Brabanders die deze overgang belangrijk vindt, aangeeft vertrouwen hierin te hebben. Ruim een derde (35%) is het niet eens en niet oneens met de stelling dat zij vertrouwen hebben in de overgang van Brabant naar duurzame landbouw en een vijfde (21%) is het (helemaal) oneens met deze stelling.³³

Regionale verschillen

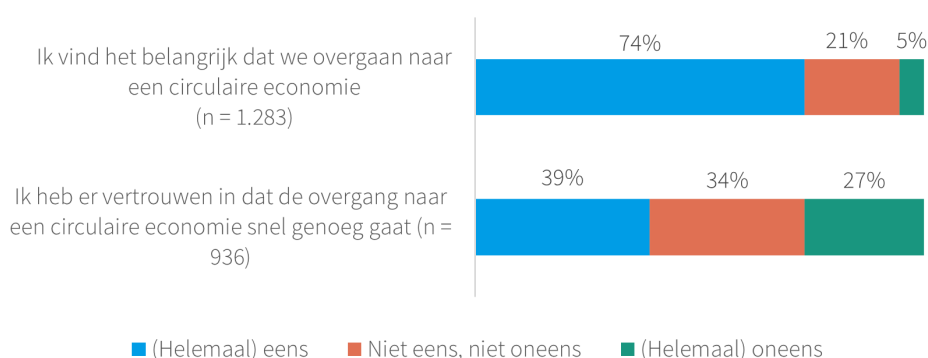
Er zijn geen noemenswaardige verschillen tussen de Brabantse regio's in hun mening over de overgang naar duurzame landbouw (Tabel 16 van het tabellenboek).

³³ Door het toevoegen van de vraag 'Ik vind het belangrijk dat we in Brabant overgaan naar een duurzame landbouw' en de toegepaste routing in de vragenlijst zodat niet iedereen de vervolgvraag kreeg, is de vraag 'Ik heb vertrouwen in de overgang van Brabant naar duurzame landbouw' niet meer met eerdere meetjaren te vergelijken.

5.2 Omschakeling naar een circulaire economie

Aan de respondenten is de in 2025-nov nieuw toegevoegde vraag voorgelegd in hoeverre zij het belangrijk vinden dat we overgaan naar een circulaire economie. De respondenten die aangaven dat dit voor hen belangrijk is, hebben een vervolgvraag voorgelegd gekregen over het vertrouwen dat ze hebben in de overgang naar een circulaire economie (zie Figuur 4).

Figuur 4. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Drie kwart van de Brabanders (74%) vindt het belangrijk dat we overgaan naar een circulaire economie. Twee vijfde (39%) van de Brabanders die vervolgens gevraagd zijn of zij vertrouwen hebben in de overgang naar een circulaire economie is het hier (helemaal) mee eens. Eén derde van hen (34%) is het niet eens en niet oneens met deze stelling en ruim een kwart van de Brabanders (27%) is het (helemaal) oneens met de stelling dat zij vertrouwen hebben in de overgang naar een circulaire economie.³⁴

Regionale verschillen

We zien dat inwoners van Noordoost-Brabant het vaker (helemaal) oneens zijn met de stelling dat het belangrijk is om over te gaan naar een circulaire economie (8%) dan inwoners van de andere regio's (Tabel 17 van het tabellenboek).

³⁴ Door het toevoegen van de vraag 'Ik vind het belangrijk dat we overgaan naar een circulaire economie' en de toegepaste routing in de vragenlijst zodat niet iedereen de vervolgvraag kreeg, is de vraag 'Ik heb er vertrouwen in dat de overgang naar een circulaire economie snel genoeg gaat' niet meer met eerdere meetjaren te vergelijken.

Landelijk perspectief³⁵

In een artikel op de CBS-website van december 2024 lezen we dat het materiaalgebruik tussen 2014 en 2022 met 5% is afgenomen. Dit komt onder andere door het efficiënter gebruik van grondstoffen en door de energietransitie. De economie is iets meer circulair geworden door het hergebruik van materialen en door het vervangen van sommige niet-hernieuwbare materialen door biomassa. Het totale materiaalgebruik daalt nog niet structureel en nog niet in alle materiaalcategorieën.³⁶

---

³⁵ Vanwege de vervroegde meting van het huidige Burgerperspectief is voor het landelijke perspectief dezelfde vergelijking als in Burgerperspectief 2025-jan gebruikt. Nieuwe cijfers zijn vanaf begin januari 2026 beschikbaar en zullen dan in Burgerperspectief 2026 weer meegenomen worden.

³⁶ CBS (2024, 11 december). [Minder materiaalgebruik in Nederlandse economie](#).

6 Duurzame verstedelijking, vitaal platteland en mobiliteit

In het *Bestuursakkoord 2023-2027. Samen maken we Brabant!* lezen we dat de provincie het belangrijk vindt om toe te werken naar een duurzaam woon-, leef- en vestigingsklimaat met een comfortabel, betrouwbaar en multimodaal verkeers- en vervoerssysteem, zodat iedereen zich prettig en goed van A naar B kan verplaatsen. Ze erkent de uitdaging om voldoende woningen (en bedrijvenlocaties) te realiseren die passen bij de behoefte van de Brabanders (en de Brabantse economie).³⁷ Daarbij ziet de provincie dat er veel verandert rondom mobiliteit. Zo ziet men dat het wegnnet volstroomt, de beschikbaarheid van openbaar vervoer in plattelandsgebieden afneemt en door verkeersdruk de veiligheid en de leefomgeving soms in de knel komen. In het bestuursakkoord lezen we dat het provinciebestuur in heel Brabant een samenhangend, robuust en betrouwbaar mobiliteitssysteem wil.³⁸

6.1 Duurzame verstedelijking

In paragraaf 2.3.2 zagen we al dat huisvesting al een aantal jaren een onderwerp is waar volgens Brabanders uitdagingen liggen voor de provincie. De grote wens van veel respondenten is dat er meer woningen bijgebouwd worden. Tegelijkertijd moet het bestaand stedelijk gebied, dorpen en bedrijventerreinen verduurzaamd worden, in samenhang met de demografische groei die de provincie te wachten staat.³⁹ Hoe kijken Brabanders aan tegen het woningtekort in de provincie en tegen de leefbaarheid van Brabantse dorpen?

6.1.1 Woningen in Brabant

We legden de respondenten twee vragen voor over de zorgen die zij hebben over de woningnood in de provincie.

---

³⁷ Bestuursakkoord 2023-2027 (2023). Samen maken we Brabant! 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant, p.17.

³⁸ Ibid., 20.

³⁹ Ibid., 17.

Tabel 16 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik maak me zorgen over het tekort aan betaalbare koopwoningen voor starters in Brabant	2025-nov	1.262	78	15	7
	2025-jan	1.291	81	14	5
	2024	1.262	81	13	6
	2023	1.475	77	18	5
Ik maak me zorgen over het tekort aan sociale huurwoningen in Brabant	2025-nov	1.273	73+	18	9+
	2025-jan	1.295	76	17	7
	2024	1.256	74	17	9
	2023	1.461	75	17	8

De woningnood is een onderwerp dat veel Brabanders bezighoudt. Tabel 16 laat zien dat bijna vier vijfde van de Brabanders (78%) het zorgelijk vindt dat er in de provincie een tekort is aan betaalbare koopwoningen voor starters. Dit is vergelijkbaar met 2025-jan. Het aandeel Brabanders dat het zorgelijk vindt dat er een tekort is aan sociale huurwoningen in Brabant is significant gedaald (73% tegenover 76% in 2025-jan).

Regionale verschillen

Inwoners van Zuidoost-Brabant maken zich vaker zorgen over het tekort aan betaalbare koopwoningen voor starters in Brabant (82%). Inwoners van regio West-Brabant maken zich juist minder zorgen hierover (70% tegenover 78% voor heel Brabant) (Tabel 18 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Tot en met het derde kwartaal van 2025 zijn er 46 duizend nieuwe woningen gebouwd. Dit zijn er 4 duizend minder dan in dezelfde periode in 2024.⁴⁰ We zien eveneens dat in de eerste helft van 2025 ruim 9,1 duizend nieuwbouwwoningen van woningcorporaties zijn bijgekomen.⁴¹

⁴⁰ CBS (2025, 20 november). [Meer vergunningen, minder nieuwe woningen in 3e kwartaal](#).

⁴¹ CBS (2025, 25 september). [Meer nieuwbouw van woningcorporaties eerste helft 2025](#).

6.1.2 Leefbaarheid en leefomgeving in Brabantse dorpen

Wanneer essentiële voorzieningen zoals openbaar vervoer, onderwijs, zorg of de supermarkt verdwijnen uit een dorp, komt de leefbaarheid onder druk te staan. Aan Brabanders zijn enkele stellingen voorgelegd over leefbaarheid en leefomgeving.

Tabel 17 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik maak me zorgen over de leefbaarheid in Brabantse dorpen	2025-nov	1.252	45	35	20
	2025-jan	1.271	43	35	22
	2024	1.256	46	35	20
	2023	1.432	45	31	20
De uitbreiding van dorpen en steden mag plaatsvinden in het buitengebied (op landbouwgrond of natuurgebied)*	2025-nov	1.234	48 ●	31	21 ●
	2025-jan	1.250	44	30	26

*Aangepaste vraag sinds Burgerperspectief 2025-jan

Ruim twee vijfde van de Brabanders (45%) maakt zich zorgen over de leefbaarheid in Brabantse dorpen (zie Tabel 17). Dit is vergelijkbaar met 2025-jan. Bijna de helft van de Brabanders (48%) vindt dat de uitbreidingen van dorpen en steden plaats mag vinden in het buitengebied (zoals op landbouwgrond of in natuurgebied). Dit aandeel vormt een significant verschil met 2025-jan.

Regionale verschillen

Er zijn geen noemenswaardige verschillen tussen de Brabantse regio's in hun mening over de leefbaarheid en leefomgeving in Brabantse dorpen (Tabel 19 van het tabellenboek).

6.2 Mobiliteit

In hoofdstuk 2 zagen we inwoners redelijk positief aankijken tegen de mobiliteit in Brabant; dit onderwerp stond op de 5de plek van thema's waarmee het goed gaat in de provincie en op de 6de plek van thema's die een uitdaging vormen voor Brabant. Over mobiliteit hebben we Brabanders twee stellingen voorgelegd (zie Tabel 18).

Tabel 18 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik geloof in vernieuwende duurzame verkeersoplossingen (zoals elektrische(deel-)auto's en fietssnelwegen)	2025-nov	1.250	37	30	34
	2025-jan	1.271	37	30	32
	2024	1.221	28	34	38
	2023	1.425	32	36	33
Ik verwacht dat ik over 15 jaar in een elektrische auto rijd.	2025-nov	1.137	39	23	38
	2025-jan	1.178	37	26	37
	2024	1.128	49	24	27
	2023	1.331	52	23	25

We zien dat 37% van de Brabanders gelooft in vernieuwende duurzame verkeersoplossingen en dat een vergelijkbaar deel (39%) verwacht dat ze over 15 jaar in een elektrische auto zullen rijden. Dit is vergelijkbaar met de meting van 2025-jan.

Regionale verschillen

Er zijn geen noemenswaardige verschillen tussen Brabantse de regio's in hun mening over mobiliteit (Tabel 20 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

Volgens StatLine van het CBS waren er op 1 januari 2025 9.247.810 personenauto's geregistreerd in Nederland, waarvan 1.503.993 in Noord-Brabant.⁴² Ruim één op de tien personenauto's in Nederland is een stekkerauto (volledig elektrische auto en plug-in hybrides). In 2025 zijn er eveneens voor het eerst meer stekkerauto's in particulier bezit dan in zakelijk bezit.⁴³

⁴² CBS (2025). [Personenauto's actief; voertuigkenmerken, regio's, 1 januari](#).

⁴³ CBS (2025, 28 mei). [Meer dan 1 miljoen stekkerauto's in Nederland](#).

7 Duurzame concurrerende economie

In het Bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant! lezen we dat de Brabantse economie zich volgens het provinciebestuur kenmerkt door sterke clusters van bedrijven en kennisinstellingen op onder meer het gebied van hoogwaardige technologie, landbouw en voedsel, gezondheid, bouw en logistiek.⁴⁴ Om de concurrentiepositie te behouden en te versterken werkt de provincie aan de innovatiekracht, samenwerkingskracht en een gunstig vestigingsklimaat.⁴⁵ Daarbij hoort ook het ontwikkelen van talent, het benutten van kennis en het stimuleren van arbeidsparticipatie om krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan.⁴⁶ Hoe kijken Brabanders aan tegen de Brabantse economie, een leven lang leren en personeelstekorten?

---

⁴⁴ Bestuursakkoord 2023-2027 (2023). Samen maken we Brabant! 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant, p.10.

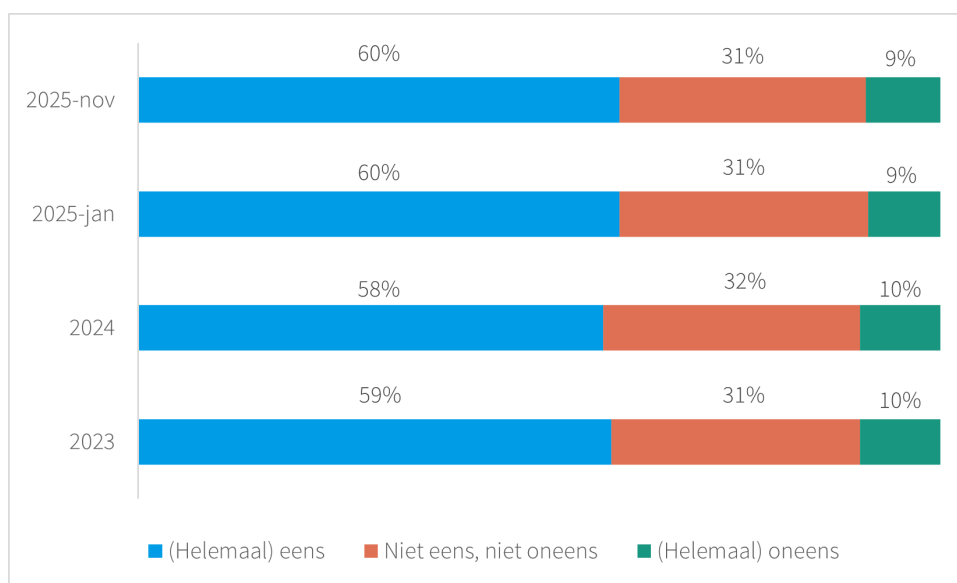
⁴⁵ Ibid., 11.

⁴⁶ Ibid., 12.

7.1 Vertrouwen in de Brabantse economie

Ten opzichte van de vorige metingen doen zich amper verschuivingen voor in het vertrouwen dat Brabanders hebben in de Brabantse economie: bijna twee derde van hen (60%) heeft hier vertrouwen in (zie Figuur 5).

Figuur 5. Ik heb vertrouwen in de Brabantse economie (%) (n=1.230)

Regionale verschillen

Inwoners van Zuidoost-Brabant zijn het vaker dan gemiddeld (helemaal) eens met de stelling dat ze vertrouwen hebben in de Brabantse economie (67%).

Daarentegen zijn inwoners van West-Brabant het juist minder vaak (helemaal) eens (49%) én vaker (helemaal) oneens (12%) met deze stelling. (Tabel 21 van het tabellenboek).

Landelijk perspectief

In paragraaf 2.3 lezen we dat Brabanders vinden dat het goed gaat met de Brabantse werkgelegenheid, en dat ook ondernemerschap en economisch klimaat thema's zijn waarvan ze vinden dat Brabant het goed doet. In de burgerperspectievenrapportage van het SCP lezen we dat Nederlanders in het voorjaar van 2025 negatiever gestemd zijn over de economie in het land dan in de winter van 2024-2025. Hoewel 76% van de Nederlanders de economie beoordeelt met een 6 of hoger, verwachtten zij in de komende maanden (gerekend vanaf voorjaar 2025) een verslechtering van de economische situatie.⁴⁷

⁴⁷ Kunst, S., Miltenburg, E., en Ridder, den J., (2025). Burgerperspectieven, bericht 3, 2025. Update: stand van het Land, Den Haag: SCP, p. 6.

7.2 Aanpassingsvermogen en leven lang leren

Aan de respondenten zijn vragen voorgelegd over of zij verwachten dat ze zich voldoende aan te kunnen passen aan nieuwe competenties die hun werk van hen verlangt en of ze het belangrijk vinden om zichzelf te kunnen blijven ontwikkelen ('leven lang leren') (zie Tabel 19).

Tabel 19 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik verwacht dat ik me voldoende kan aanpassen aan nieuwe vaardigheden die van me gevraagd worden op mijn werk	2025-nov	1.016	71	23	6
	2025-jan	1.065	71	22	7
	2024	1.039	66	27	7
	2023	1.221	68	26	6
Ik vind het belangrijk om een leven lang te kunnen leren	2025-nov	1.301	71	23	6
	2025-jan	1.328	69	24	7
	2024	1.295	69	24	7
	2023	1.502	67	27	5

Over het algemeen verwachten de meeste Brabanders (71%) dat ze zich voldoende kunnen aanpassen aan nieuwe vaardigheden die van hen gevraagd worden op hun werk. Eveneens vindt 71% het belangrijk dat ze een leven lang kunnen leren. Dit is vergelijkbaar met 2025-jan.

Regionale verschillen

Er zijn geen noemenswaardige verschillen in het aanpassingsvermogen en leven lang leren tussen Brabantse de regio's (Tabel 22 van het tabellenboek).

7.3 Beschikbaarheid van personeel

Er zijn aan de respondenten twee vragen voorgelegd over het mee kunnen doen op de arbeidsmarkt (zie Tabel 20).

Tabel 20 In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

Stelling	Jaar	n	(Helemaal) eens	Niet eens, niet oneens	(Helemaal) oneens
Ik maak me zorgen over het feit dat er binnen bepaalde beroepsgroepen moeilijk aan goed personeel te komen is	2025-nov	1.292	72	19	9
	2025-jan	1.320	72	18	9
	2024	1.292	69	21	10
	2023	1.492	72	19	9
Ik maak me zorgen dat niet alle mensen mee kunnen doen op de arbeidsmarkt	2025-nov	1.294	45 +	34 ●	20
	2025-jan	1.307	49	30	21
	2024	1.287	48	28	24
	2023	1.484	49	33	17

Vergeleken met 2025-jan vindt een even groot deel van de Brabanders (72%) het zorgelijk dat het binnen bepaalde beroepsgroepen moeilijk is om aan goed personeel te komen. Het aandeel Brabanders dat zich zorgen maakt dat niet alle mensen mee kunnen doen op de arbeidsmarkt (45%) is significant afgenomen ten opzichte van 2025-jan (49%).

Regionale verschillen

Inwoners van Noordoost-Brabant maken zich er vaker zorgen over dat niet alle mensen mee kunnen doen op de arbeidsmarkt (50% tegenover 45% in Brabant totaal). Inwoners uit Zuidoost-Brabant maken zich juist minder zorgen hierover (41%) (Tabel 23 van de tabellenrapportage).

Landelijk perspectief

Er zijn geen cijfers beschikbaar over de vraag of Nederlanders zich zorgen maken over het personeelstekort in sommige beroepsgroepen. Wel zien we dat twee derde van de ondernemers te maken heeft met personeelstekort. Dit is vooral terug te zien in personeelstekort in de bouw (80% van de ondernemers ervaart een personeelstekort).⁴⁸ Eveneens lezen we dat de arbeidsmarkt van zorg en welzijn eveneens al jaren kampt met personeelstekorten. De vraag naar voldoende opgeleid personeel neemt naar verwachting de komende jaren in deze sector toe.⁴⁹

⁴⁸ CBS (2025, 30 mei). [Twee derde van de ondernemers ervaart personeelstekort](#).

⁴⁹ CBS (n.d.). [Arbeidsmarkt zorg en welzijn](#). Dossierpagina.

8 Het Brabant van overmorgen

Zoals in de inleiding van deze rapportage is beschreven, is deze Burgerperspectiefmeting een iets andere dan andere jaren. Allereerst vond de meting niet plaats bij de start van het nieuwe jaar, zoals bij voorgaande metingen gebruikelijk was. Ten tweede past deze editie van Burgerperspectief in een bredere verkenning naar de toekomst van Brabant. Daarom zijn er een aantal maatwerkvragen toegevoegd. Deze vragen gaan over hoe Brabanders kijken naar hun provincie van overmorgen, ofwel hoe gaat het met Brabant in 2040?

Aan de respondenten zijn vragen voorgelegd over wat zij zien als uitdaging(en) voor de provincie in de toekomst, maar ook hebben we aan ze gevraagd wat ze willen behouden of ontwikkelen richting de toekomst. Ten slotte zijn er vragen gesteld over welke waarden er belangrijk zijn bij het inrichten van de schaarse ruimte die we hebben in Brabant. Waar moet de provincie rekening mee houden volgens de Brabanders?

8.1 Uitdagingen van overmorgen

In paragraaf 2.3.2 hebben we aan de respondenten gevraagd wat op dit moment de terreinen zijn waarop de uitdagingen voor provincie Noord-Brabant liggen. Bij de vragen over het Brabant van overmorgen hebben we dezelfde vraag voorgelegd, maar dan met uitdagingen voor Brabant in 2040. We zien in Figuur 6 dat de top-5 van de gegeven antwoorden, min of meer hetzelfde is als de uitdagingen die Brabanders op dit moment ervaren.

Eveneens hebben de respondenten in de vorm van een open vraag drie zaken benoemd waarvan ze vinden dat deze belangrijk zijn om te behouden of te ontwikkelen in Brabant in de toekomst. Deze antwoorden zijn gecategoriseerd en op een rij gezet van vaakst genoemd tot minst vaak genoemd.

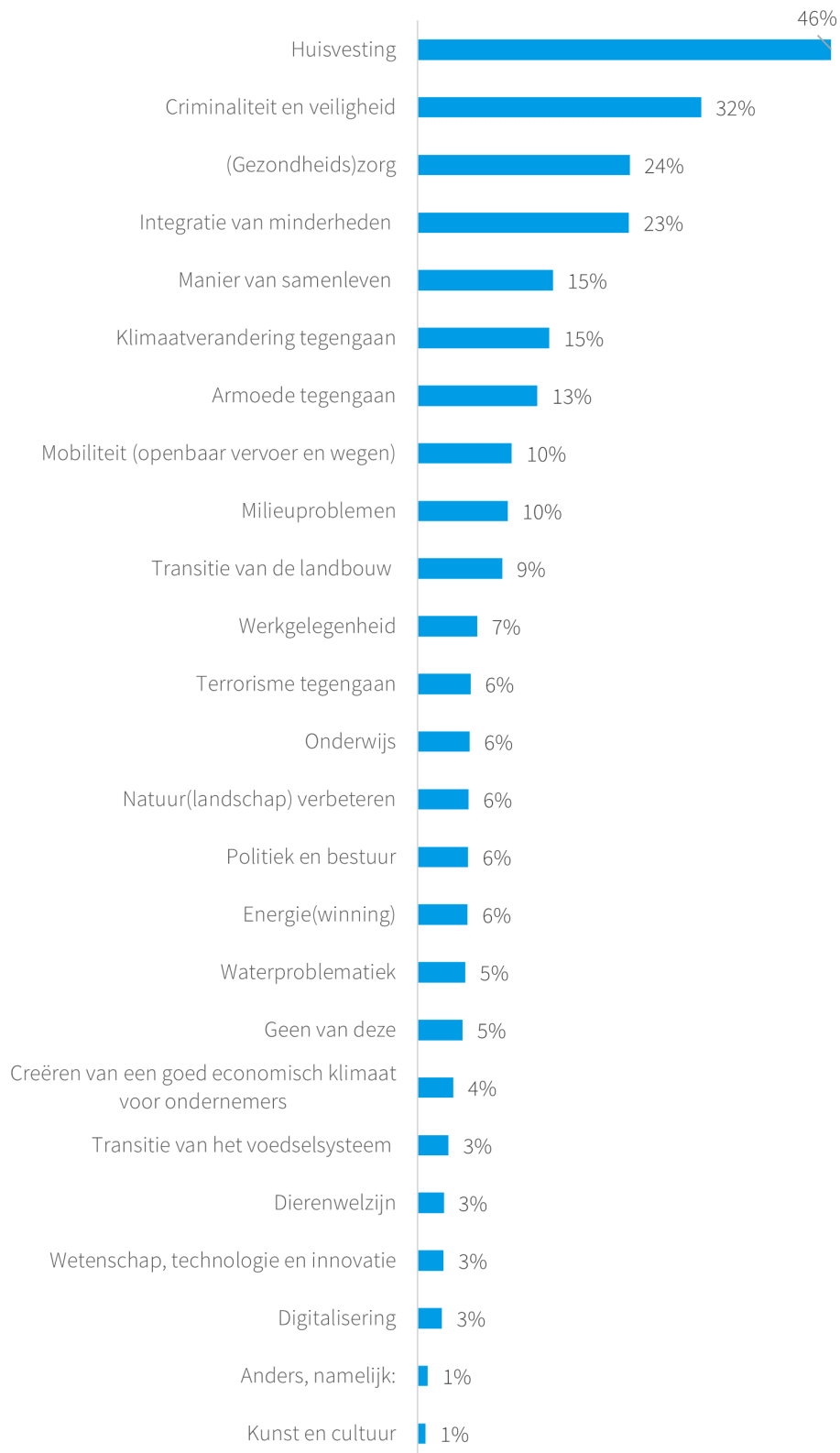
We zien dat er een heel scala aan antwoorden is gegeven dat grotendeels overeenkomt met de terreinen waarvan Brabanders zeggen dat hier, zowel op dit moment als in de toekomst, uitdagingen liggen voor Brabant (zie paragraaf 2.3.2 en Figuur 6). Zo zien we dat huisvesting/betaalbare woningen opnieuw bovenaan staat. In de open vraag naar wat behouden en/of ontwikkeld moet worden, kwam ook vaak terug dat mensen het belangrijk vinden dat de provincie zich richt op de zorg voor betaalbare woningen, bestaanszekerheid/armoedebestrijding, bereikbaarheid en openbaar vervoer. Daarnaast hebben ook een aantal Brabanders genoemd dat er dingen in Brabant behouden moeten blijven, zoals de

Brabantse cultuur, de leefbaarheid van de samenleving of de goede economische positie van de provincie).

Welke 3 dingen vind je belangrijk om te behouden of te ontwikkelen in Brabant in de toekomst (2040)?

1. Betaalbare woningen (285x genoemd)
2. Natuur/landschap/duurzaamheid/milieuzorg (264x genoemd)
3. Brabantse cultuur, normen waarden en identiteit (111x genoemd)
4. (Ouderen)zorg (108x genoemd)
5. Bereikbaarheid, goede wegen en op openbaar vervoer (104x genoemd)
6. Veiligheid/criminaliteit tegengaan (97x genoemd)
7. Leefbaarheid van de samenleving (84x genoemd)
8. Immigratie (71x genoemd)
9. Bedrijven, goede economie, ASML in Veldhoven (69x genoemd)
10. Werkgelegenheid (53x genoemd)
11. Bestaanszekerheid, armoedebestrijding, betaalbaarheid van alles (51x genoemd)
12. Landbouw, boerenbedrijven (48x genoemd)
13. Onderwijs (36x genoemd)
14. Dierenwelzijn (6x genoemd)

Figuur 6. Op welke terreinen zullen volgens jou de grootste uitdagingen voor Brabant in 2040 liggen? Je kunt maximaal drie antwoorden aanvinken.

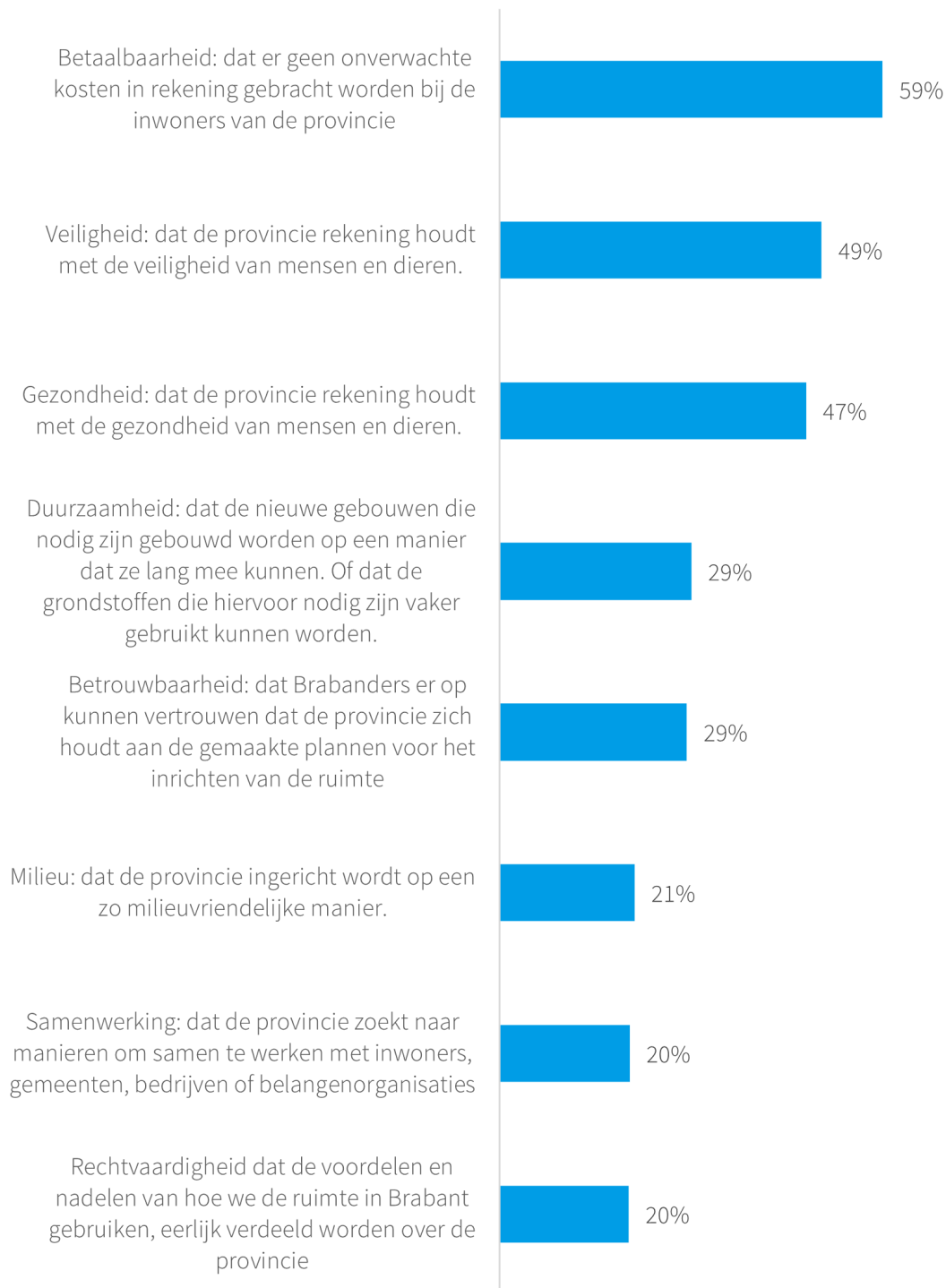
8.2 Gebruik van ruimte in Brabant in 2040

Onze ruimte is schaars en de grote opgaven waar Nederland en dus ook Noord-Brabant voor staat hebben allemaal ruimtelijke consequenties, waaronder: de bouw van woningen, transitie van fossiele naar duurzame energie, inzet op circulaire economie, perspectief voor de landbouw, herstel en verbetering van de natuur en waterkwaliteit, zorgen voor bereikbaarheid en mobiliteit, et cetera. De provincie speelt een belangrijke rol bij de verdeling van ruimte in Brabant. Waar wonen en werken mensen? Waar wordt er gebouwd? En waar krijgt de natuur de ruimte? Aan Brabanders hebben we gevraagd wat zij vinden waar de provincie in hun keuze zeker rekening mee moeten houden als het gaat over de invulling van de ruimte. We hebben ze acht verschillende waarden voorgelegd, waarvan zij er maximaal drie konden aanklikken.

Als we kijken naar wat Brabanders belangrijk vinden in het gebruik van de schaarse ruimte in de toekomst (zie Figuur 7), dan zien we dat bijna twee derde van hen (59%) de **betaalbaarheid** belangrijk vindt. Ze willen niet dat er onverwachte kosten in rekening gebracht worden bij de inwoners van de provincie. Ook belangrijk bij het inrichten van de ruimte is de **veiligheid** (49%); de provincie moet volgens hen rekening houden met de veiligheid van mensen en dieren. Bijna even belangrijk als de veiligheid is de waarde **gezondheid**. Bijna de helft van de Brabanders (47%) vindt het belangrijk dat de provincie bij het inrichten van de ruimte rekening houdt met de gezondheid van mensen en dieren. Minder belangrijke waarden voor de Brabanders als het gaat over de inrichting van de ruimte zijn **milieu** (21%), **samenwerking** en **rechtvaardigheid** (beide 20%).

Figuur 7. De provincie wil nu al plannen maken over hoe de ruimte in Brabant in 2040 het best gebruikt kan worden. Waar moeten ze in hun keuzes zeker rekening mee houden? Je kunt er maximaal 3 kiezen - (%) (n = 1.284)

9 Tot slot

In Burgerperspectieven 2024, uitgebracht in februari 2025, lezen we dat er onder Brabanders grote zorgen leven. Inwoners van de provincie hadden te maken met de woningcrisis, een stikstofcrisis en een klimaatcrisis. Er was politieke onrust nadat het formeren van een nieuw kabinet lang op zich had laten wachten. En buiten Nederland woedden op verschillende plekken oorlogen waarbij een geopolitieke positie moest worden ingenomen.

Nu, in november 2025, zien we dat niet alle zorgen weg zijn. Van de Brabanders vindt 44% dat het ‘iets meer of duidelijk’ de verkeerde kant op gaat in Brabant. De woningnood is hoog en hier maken veel Brabanders zich zorgen over, ook richting de toekomst. Verder staan de onderwerpen criminaliteit en veiligheid, en de integratie van minderheden voor veel inwoners hoog op de agenda als zijnde uitdaging voor Brabant.

Wel zijn Brabanders over het algemeen gelukkig (ze beoordelen hun geluksgevoel met een 7,3 gemiddeld) en zijn ze positief gestemd over de onderwerpen werkgelegenheid, wetenschap, technologie en innovatie, en de verbetering van het natuurlandschap. Op 3 juni 2025 viel het kabinet en op 29 oktober jongleden zijn er nieuwe Tweede Kamerverkiezingen geweest. In Burgerperspectieven 2024 lezen we dat veel Brabanders hoopten op een meer slagvaardige overheid. In Burgerperspectieven van het najaar 2025 zien we dat inwoners van Brabant over de gehele linie wat positiever gestemd zijn over hun vertrouwen in de drie overheidslagen. Ook vinden ze (gemeentelijk niveau uitgezonderd) dat de democratie goed functioneert en zijn ze licht positiever gestemd over het snel en krachtig (slagvaardig) handelen van de drie overheidslagen.

Ten slotte zijn er aan de vragenlijst voor Burgerperspectieven dit jaar een aantal vragen toegevoegd over hoe Brabanders kijken naar de toekomst van onze provincie. Belangrijke aandachtspunten voor de toekomst zijn voor hen opnieuw het zorgen voor betaalbare woningen, maar ook zorgen voor natuur en landschap, (ouderen)zorg en goede bereikbaarheid (onder andere met het OV). Echter, ook belangrijk zijn het in stand houden van de Brabantse cultuur, tradities, normen en waarden en de leefbaarheid van de samenleving niet uit het oog verliezen.

Bijlage A: Onderzoeksverantwoording

Veldwerk

In opdracht van de Provincie Noord-Brabant heeft Het PON & Telos Brabantse leden van PanelClix⁵⁰ bevestigd over ontwikkelingen in de Brabantse en Nederlandse samenleving via een online vragenlijstsonderzoek. Het onderzoek stond uit van dinsdag 4 november 2025 tot en met woensdag 12 november 2025. In totaal hebben 1.338 Brabanders vanaf 18 jaar de vragenlijst ingevuld (zie bijlage B voor de vragenlijst).

Respons, weging en betrouwbaarheid

De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en opleidingsniveau om de respons ten aanzien van deze kenmerken representatief te maken voor de bevolkingssamenstelling in de provincie Noord-Brabant. Dit houdt in dat de antwoorden die gegeven worden door deelnemers uit een ondervetegenwoordigde groep iets zwaarder meetellen dan die uit een oververtegenwoordigde groep.

Met een respons van 1.338 ingevulde vragenlijsten kunnen we betrouwbare uitspraken doen voor de inwoners van Noord-Brabant. Bij een betrouwbaarheidsinterval van 95% en 1.338 respondenten, ligt de maximale foutenmarge op 2,7%. De antwoorden die de respondenten uit deze steekproef geven en in dit rapport zijn opgenomen, gebruiken we om uitspraken te doen over de totale populatie. Binnen steekproefonderzoek worden bepaalde minimale responsaantallen gehanteerd om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over een totale populatie. Het is gebruikelijk om binnen steekproefonderzoek een zogenaamde betrouwbaarheidsniveau van 95% te hanteren wat wil zeggen dat een onderzoeksuitkomst in 19 van de 20 gevallen conform de realiteit is. Verder is het gebruikelijk om uit te gaan van een zogenaamde foutenmarge van maximaal 5%. Bij een maximale foutmarge van 2,7% zoals in dit onderzoek, betekent dit dat een in de steekproef gevonden percentage van 50% (50% van de inwoners van de provincie is het eens met een bepaalde stelling) in werkelijkheid in de populatie tussen de 47,2% en 52,7% ligt.

---

⁵⁰ PanelClix is een panel waarmee Het PON & Telos al enkele jaren nauw mee samenwerkt. Leden van het voormalige Brabantpanel zijn in dit panel opgenomen.

Achtergrondkenmerken van de respondenten

Om inzicht te krijgen in samenstelling van de responsgroep hebben we een aantal achtergrondvragen gesteld. In de tabellen op de volgende pagina vindt u een overzicht van achtergrondkenmerken van de respondenten die in de vragenlijst waren opgenomen. Deze cijfers zijn ongewogen.

Tabel 22. Respons naar geslacht

Geslacht	Aantal	%
Man	619	46
Vrouw	718	54
Anders	1	0
Totaal	1.338	100

Tabel 23. Respons naar leeftijd

Leeftijd	Aantal	%
18 tot en met 29 jaar	132	10
30 tot en met 44 jaar	258	19
45 tot en met 54 jaar	231	17
55 tot en met 69 jaar	366	27
70 jaar en ouder	351	26
Totaal	1.338	100

Tabel 24. Respons naar opleidingsniveau

Opleidingsniveau	Aantal	%
Laag	274	20
Midden	649	49
Hoog	415	31
Totaal	1.338	100

Tabel 25. Respons naar COROP-regio

COROP-regio	Aantal	%
Noordoost-Brabant	331	25
Midden-Brabant	341	25
Zuidoost-Brabant	342	26
West-Brabant	324	24
Postcode niet ingevuld	331	25
Totaal	1.338	100

Tabel 26. Respons naar arbeidssituatie

Arbeidssituatie	Aantal	%
In loondienst (voltijd)	390	29
In loondienst (deeltijd)	257	19
Zelfstandige zonder personeel (zzp)	48	4
Ondernemer met personeel	12	1
Werkloos/werkzoekend	27	2
(ten dele) Arbeidsongeschikt	92	7
Gepensioneerd	424	32
Vrijwilliger	12	1
Huisvrouw/-man	39	3
Scholier/student	32	2
Anders	5	0
Totaal	1.338	100

Tabel 27. Respons naar voorkeur politieke partij*

Partij	Aantal	%
PVV	271	20
D66	188	14
VVD	153	11
CDA	130	10
Ik heb niet gestemd	118	9
GroenLinks/ PvdA	108	8
Wil ik niet zeggen	83	6
JA21	69	5
SP	44	3
Forum voor Democratie	38	3
50PLUS	36	3
BBB	25	2
Partij voor de Dieren	18	1
Volt	15	1
Ik stem blanco	12	1
SGP	8	1
DENK	6	0
Weet ik niet	4	0
Nieuw Sociaal Contract (NSC)	3	0
ChristenUnie	3	0
Vrede voor Dieren	3	0
Anders namelijk:	2	0
BIJ1	1	0
Totaal	1.338	100

* Recent (oktober 2025) zijn er Tweede Kamerverkiezingen geweest, als je gestemd hebt, op welke partij heb je gestemd?

